

SØVÆRNS- ORIENTERING

Ved Årsskiftet 1973/74

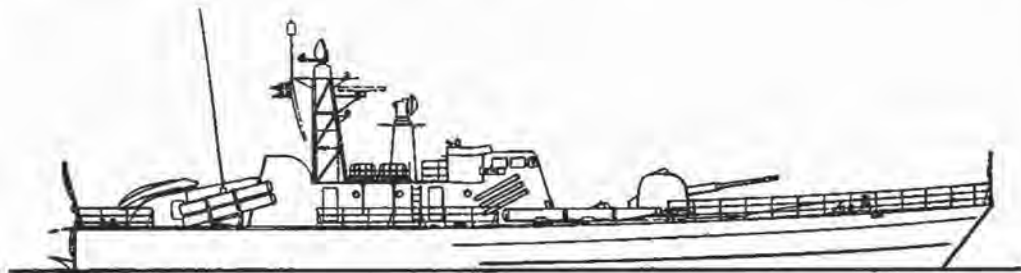
For Forsvaret og dermed for Søværnet var en af det forløbne års vigtigste begivenheder, at der efter langvarige - og ikke altid opmuntrende - drøftelser blev vedtaget en ny Lov om Forsvarets Ordning. Det må hilses med tilfredshed, at flere års debat og usikkerhed om Forsvaret hermed for en tid er bragt til afslutning. Den ordning forliget skabte kan ikke betegnes som ideel, - men den må ubetinget anses for at være det bedste alternativ.

Forliget indebærer som bekendt, at Søværnets styrke af befalingsmænd i officersgruppen og af civile skal nedskæres i ikke ubetydeligt omfang. Det er med tungt hjerte, jeg og mine medarbejdere i Marinestaben har måttet iværksætte de nødvendige afskedigelser. Et lyspunkt har det været, at mange af dem, der har søgt eller har fået afsked, har kunnet finde beskæftigelse i det civile samfund. Jeg håber, at også de, for hvem dette endnu ikke er tilfældet, på lignende måde må finde anvendelse for deres evner og for den viden og erfaring, de har samlet i Søværnets tjeneste. Idet jeg ønsker alle disse forhenværende medarbejdere "god vind" i deres tilværelse udenfor, takker jeg dem for den gode tjeneste, de har udført i Søværnet. Medens antallet af officerer og civile medarbejdere begrænses, er der dog åbnet mulighed for nogen forøgelse af stampersonellet, hvilket længe har været ønsket, men hidtil vanskeligt at realisere.

For Søværnet medfører den ny Forsvarslov også indskrænkninger på

anden måde. Tjenestetidens nedskæring - og herunder afvikling af korporalsordningen forinden dette personel kan afløses af nyt stampersonel - forrykker forholdet mellem uddannelsestid og nyttetjeneste i skibe og ved tjenestestederne i land. Dette i forbindelse med nedskæringen af befalingsmandsstyrken virker begrænsende på vor operative aktivitet, der bliver særlig hårdt ramt, da Søværnets ledelse ifølge 1966-aftalerne allerede i årene forud for 1973 Lovens vedtagelse havde skåret hårdt ned på aktiviteterne i land og ved støttefunktionerne gennem rationaliseringer og neddæmpning af sekundære funktioner netop for at frigøre ressourcer til den operative virksomhed til søs.

På materielsiden blev det som følge af manglende erstatningsbygninger i de foregående år nødvendigt at reducere flådens materielle styrkemål, nemlig fra ca. 60 til 52 egentlige krigsskibe. Til gengæld vil en del af de fremtidige enheder blive mere effektive end tilsvarende forgængere og derudover tilkommer et antal flådehelikoptere.

Torpedobåd af TB 68-klassen

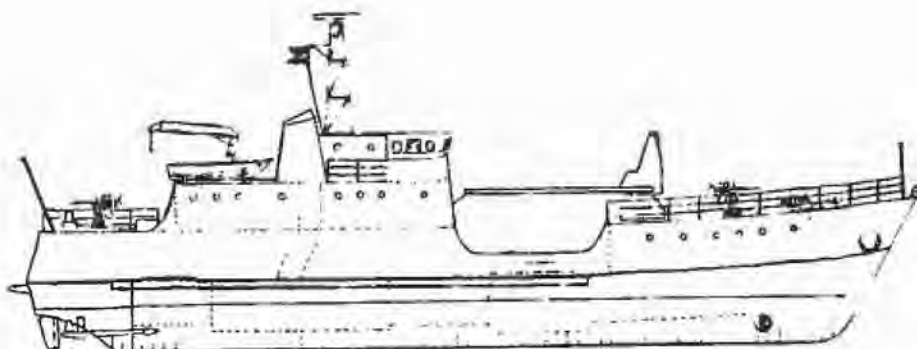
Trods reduktionerne er situationen ikke uden lyspunkter. Der er således opnået politisk enighed om et voksende forsvarsbudget, herunder midler til hårdt tiltrængte materielinvesteringer. Som det er meddelt i pressen, har finansudvalget siden forliget blev indgået tiltrådt meget betydelige materielanskaffelser. For Søværnets vedkommende betyder dette, at den igangværende byggeserie på 8 meget moderne torpedobåde udvides med 2, og der er givet tilladelse til bygning af 2 minefartøjer.

Søværnets nuværende nybygningsprogram omfatter således:

- 10 torpedobåde (TB 68-klassen)
- 2 minefartøjer (å ca. 500 tons)
- 1 inspektionsskib (BESKYTTEREN)
- 2 inspektionsskuttere.

Endvidere er et større antal nye torpedoer under levering, ligesom der er givet bevilling til moderne luftværnsraketter og kampinformations-

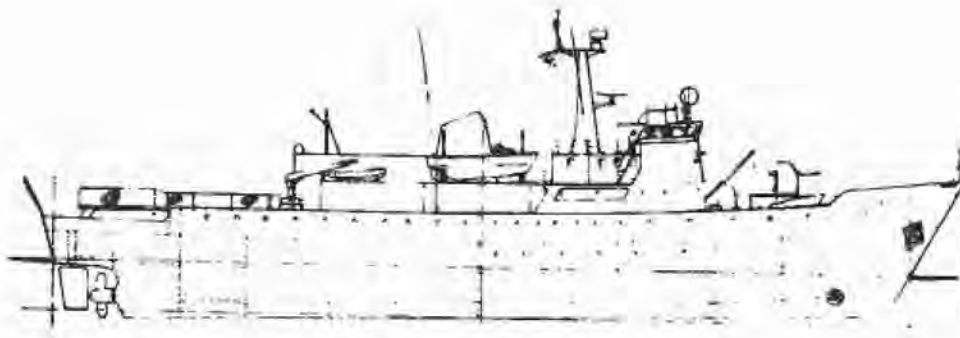
udstyr, som med tiden vil forbedre effektiviteten af vore skibe.

Minefartøj type 73

Der foreligger også bevilling til en række anlægsarbejder, herunder tilbygninger til kampinformationsskolen, sergent- og reserveofficersskolen samt eksercerskolen.

Jeg forventer og håber, at der i medfør af forsvarsforliget i den kommende tid kan tegnes kontrakt om yderligere moderne materiel. De foreliggende planer sigter i første række på erstatning af vore korvetter samt anskaffelse af flådehelikoptere og sømålsmissiler.

Inspektionsskibet BESKYTTEREN

De nedskårne personelrammer og den igangværende anskaffelse af meget nyt kompliceret materiel vil stille øgede krav til alt personel, både dem der skal anskaffe og vedligeholde materiellet, dem der skal uddanne personallet, så det kan anvendes effektivt, og til dem der skal bemane og bruge det. Vi må derfor alle søge at intensivere personeludnyttelsen, så ingen del af de knappe personelressourcer overses eller går til spilde.

Året endte i oliekrisens tegn, en krise, der desværre kan frygtes at få indflydelse på vor øvelsesvirksomhed og dermed påvirke Søværnets træningsstandard. Al virksomhed må derfor planlægges nøje, så de knappe beholdninger udnyttes så økonomisk og så effektivt som muligt. Bl.a. må vore muligheder for syntetisk træning ved specialskolerne udnyttes fuldt ud som supplement til øvelser til søs.

Oliekrisen har imidlertid også et andet perspektiv. Den demonstrerer som påpeget i redegørelsen fra regeringsudvalget vedrørende Danmarks sikkerhedspolitik, at det internationale økonomiske samkvem har opnået en sådan intensitet, at nationerne er blevet så afhængige af hinanden, at det kan medføre væsentlige begrænsninger i spillerummet for den nationale politik. Det gælder således den internationale handel m.v.

For Danmarks vedkommende sker den alt overvejende del af vort varebytte med omverdenen på skibskøl. Især er vi afhængige af søværts tilførelser. Som også påpeget i ovennævnte redegørelse fremgår bl.a. heraf, at sikkerhedspolitik ikke blot er et spørgsmål om at modstå en fremmed militær indtrængen på vort territorium. Sikringen af vor søfart og udnyttelsen af maritime ressourcer i havet og på havbunden er et led i denne politik, hvor Søværnet både i fred, i grå perioder og i krig spiller en vigtig rolle.

Medens Warszawapagt-landenes evne til militær magtanvendelse - uanset de igangværende forhandlinger om styrkereduktioner, sikkerhed og samarbejde i Europa - fortsat består og endog udbygges, og faren for en egentlig militær aggression derfor ikke må negligeres, kan den gensidige erkendelse af magternes begrænsede manørefrihed i Europa medføre, at netop angreb på det fri varebytte og samkvem mellem nationerne samt på disses maritime interesser i øvrigt vil blive taget i anvendelse som et påtrykningsmiddel også mod Danmark og måske som resultat af begivenheder, hvorpå vort land kun har ringe indflydelse.

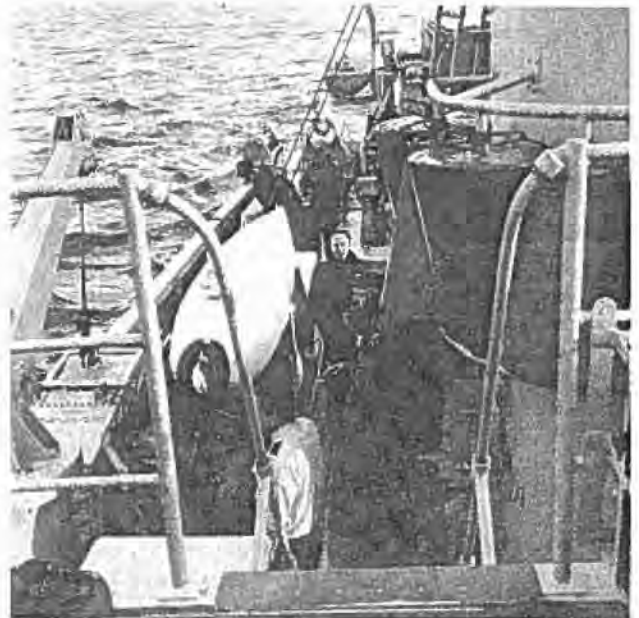
Det må derfor forventes, at maritime problemer i fremtiden kan få voksende betydning i dansk sikkerhedspolitik.

Jeg er derfor overbevist om, at vi alle kan gå til vor gerning i det nye år i tillid til, at der - i fremtiden, som det har været tilfældet i fortiden - vil foreligge vigtige opgaver for Søværnet såvel i danske farvande som ved Færøerne og Grønland, opgaver, hvis betydning erkendes i stadigt større kredse i det danske samfund.

Samfundets holdning til Søværnet påvirkes i væsentlig grad af det indtryk, som værnets enkeltpersoner gør. En enkelts uheldige optræden eller utilfredsstillende indsats nedsætter ikke blot denne enkelte i omverdenens omdømme, men rammer tillige Søværnets øvrige personel og Søværnet som institu-

tion. Jeg forventer, at medarbejdernes indflydelse på egne arbejdsforhold, som i årets løb er blevet udbygget yderligere, også medfører, at hver enkelt i endnu højere grad end hidtil er sig sit ansvar bevidst for, at tjenestens effektivitet og Søværnets omdømme ikke lider skade ved enkeltpersoners svigt.

Tjenesten i Søværnet vil også i fremtiden kræve energisk og god indsats af alle tjenstgørende. I tillid til, at denne forventning vil blive opfyldt, ønsker jeg hver og een et godt og fremgangsrigt arbejdsår og et glædeligt 1974 for Dem og Deres familie. (CH SVN)

Olie-demonstration i Storebælt

Søværnsorientering nåede kun at få en kort omtale af olie-demonstrationen i Storebælt. Her bringes et lidt fyldigere referat fra Ministrygereskadren samt et par billeder fra demonstrationen, som fandt sted den 28. november.

I anledning af den 3.nordiske sammenkomst om oliebekæmpelse på havet afholdtes en demonstration i Storebælt med deltagelse af et fly fra Eskadrille 721, en helikopter fra Eskadrille 722, Ministrygereskadren samt miljøstyrelsens specialfartøjer AURICA og ACAMAR.

Miljøstyrelsen, som stod for arrangementet, havde anmodet om at få stillet en ministryger til rådighed som observationsplatform for de nordiske deltagere.

Da arrangementet var sammenfaldende med Ministrygereskadrens tilstedeværelse i Storebælt, blev det besluttet at lade hele eskadren deltage med det formål at høste ekstra erfaringer til bedste for det beredskab, som eskadrens skibe i det daglige indgår i.

Om morgenen gik de nordiske deltagere om bord i ministrygerne GRØNSUND og VILSUND ved Flådestation Korsør. Kursen sattes derefter mod demonstrationsområdet syd for Musholm. Vejret var - bortset fra særdeles køligt - det bedst tænkelige man kunne ønske sig, og der opnåedes visuel kontakt med de deltagende fly på stor afstand.

I mangel af en virkelig olieplet udlagde helikopteren en markering bestående af EKOPERL - et olieabsorberingsmiddel der samtidig farver vandet mørkt - og det efterfølgende fly nedkastede herefter fra lav højde 80 baller Rockwool, der ved anslaget mod vandet sønderdeltes og dannede en perfekt afgrænsning af læsiden på den markerede olieplet. Herefter var det specialfartøjernes tur til at demonstrere den søværts kunnen. Fartøjerne udlagde to forskellige typer flydespærringer ligeledes med det formål at begrænse olieplettens udbredelse. Efter at deltagerne havde fået lejlighed til en kort demonstrationssejlad med miljøstyrelsens fartøjer, hvor man bl.a. tog de opnåede resultater i nærmere øjesyn sattes kursen S-over mod flådestationen, og deltagerne fik nu lejlighed til at overvære ministrygerne ULVSUND og AARØSUND's demonstration af oliedispergering - d.v.s. besprøjtning af havoverfladen med en olienedbrydende væske ved hjælp af et spredersystem meget lig sådanne, man ser traktorer udstyret med under ukrudtsbekæmpelse. Deltagerne landsattes kl. 1130 på Flådestation Korsør, hvorefter Ministrygereskadren genoptog sin øvelsesvirksomhed. (MSE)

Indland kort

Forsvarskommandoen har anmodet Søværnets Materielkommando om at afslutte kontrakt om bygning af yderligere 2 torpedobåde type TB-68 med Frederikshavns Værft og leverandører af våbensystemer m.m. Det samlede beløb er på ca. 90 mio. kr.

Flådestation Københavns Forsyningsafdeling har sat stærkt ind for at spare energi. På arbejdernes initiativ er der indført en plan for sparekørsel med conveyorsystemet, og i frokostpausen afbrydes strømmen til Sdr. Magasinbygning helt, så bl.a. 7-800 lysstofrør slukkes.

Flere containere til slædepatruljen SIRIUS var opbrudt, da årets forsyningskib nåede frem til Grønland, og der var bl.a. fjernet tobak og personellet's private tøj. Grønlandske Handel undersøger sagen. Gods sendt som statsgods erstattes aldrig, men Marinestaben har foreslået en kulancemæssig godtgørelse til de ramte.

Forsvarskommandoen finder det ønskeligt, at en ordning for anvendelse af alkoholtestballoner indføres i forsvaret, så de også kan bruges i forbindelse med forseelser, der ikke hører under færdselsloven. Bestemmelsen foreslås optaget under den militære retsplejelov.

Udland kort

Perus flåde har placeret en ordre på 4 fregatter på hver 2.400 t i Italien. De første to skal bygges færdige der, men de andre opbygges i Peru med italienske leverancer og eksperthjælp. Ordren er på 80 mio. pund.

5 svenske majorer i lønramme 25 har sagt nej til at blive udnævnt til oberstløjtnanter i lønramme 27. De siger, at det ikke kan betale sig, da de risikerer at blive forflyttet, miste deres huse og konerne deres arbejde. Sådanne afslag synes at være i tiltagen.

Det norske Søfartsdirektorat vil fastsætte forskrifter om værn mod støj i skibe. Det er bydende nødvendigt at komme ned på et antageligt støjniveau, siger man. Forslaget skal træde i kraft 1.juli. Det er til høring i organisationerne.

Det britiske Vosper-værft har søsat det andet patruljefartøj i en serie på 6 til Venezuelas flåde. Båden - ARV INDEPENDENCIA - har en topfart på 27 knob og en besætning på 20. De tre sidste får OTOMAT-missiler.

En sovjetisk forskergruppe vil til Nordpolen på ski for at gøre videnskabelige undersøgelser. Det tangerer grænsen til sport, siger andre videnskabsmænd, der har deltaget i lignende ekspeditioner på halvøen Tajmyr i Arktis.

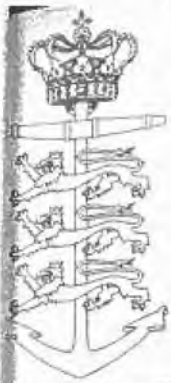
Et brev med hemmelige dokumenter fra den norske forsvarskommando til et tjenestested er ved en fejltagelse blevet udleveret til en tilfældig kunde på et postkontor. Kunden underrettede forsvarskommandoen, der hentede det åbnede brev og beordrede en undersøgelse indledt.

Den 19. januar sker det årlige chefskifte i NATO's stående Atlanterhavsflåde STANAVFORLANT. Ny chef bliver den canadiske commodore G.M. de Rosenroll, der afløser den hollandske commodore J.W.H.Wevers.

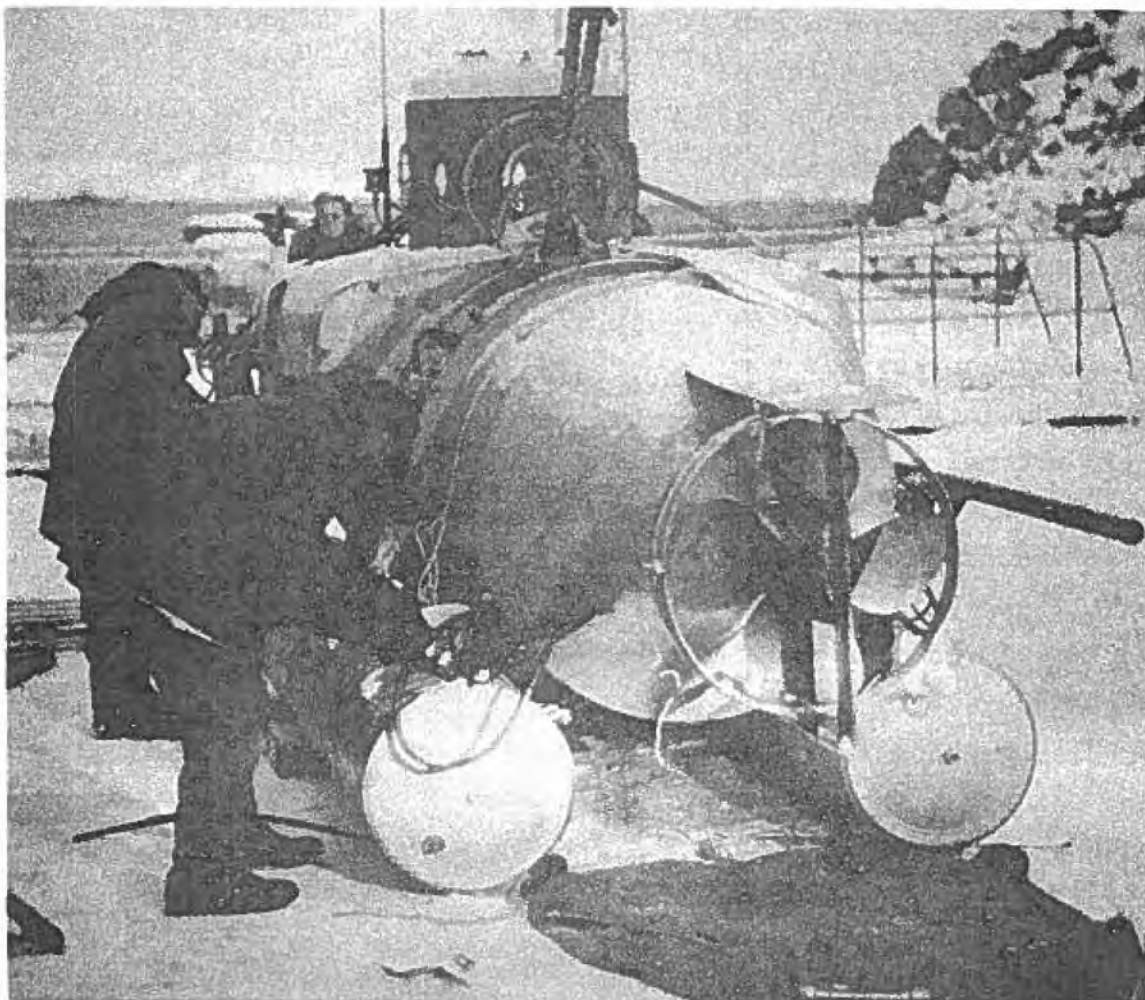
To polske trawlere, der havde ankret op i Korsfjorden i Norge få hundrede meter fra Lerøy fort, blev opbragt af torpedobådene RAVN og FALK. Skipperne vedtog hver en bøde på 3.000 kr. for overtrædelse af loven om forsvarshemmeligheder og for at færdes i kystfarvand uden norsk statslods.

Thostrup

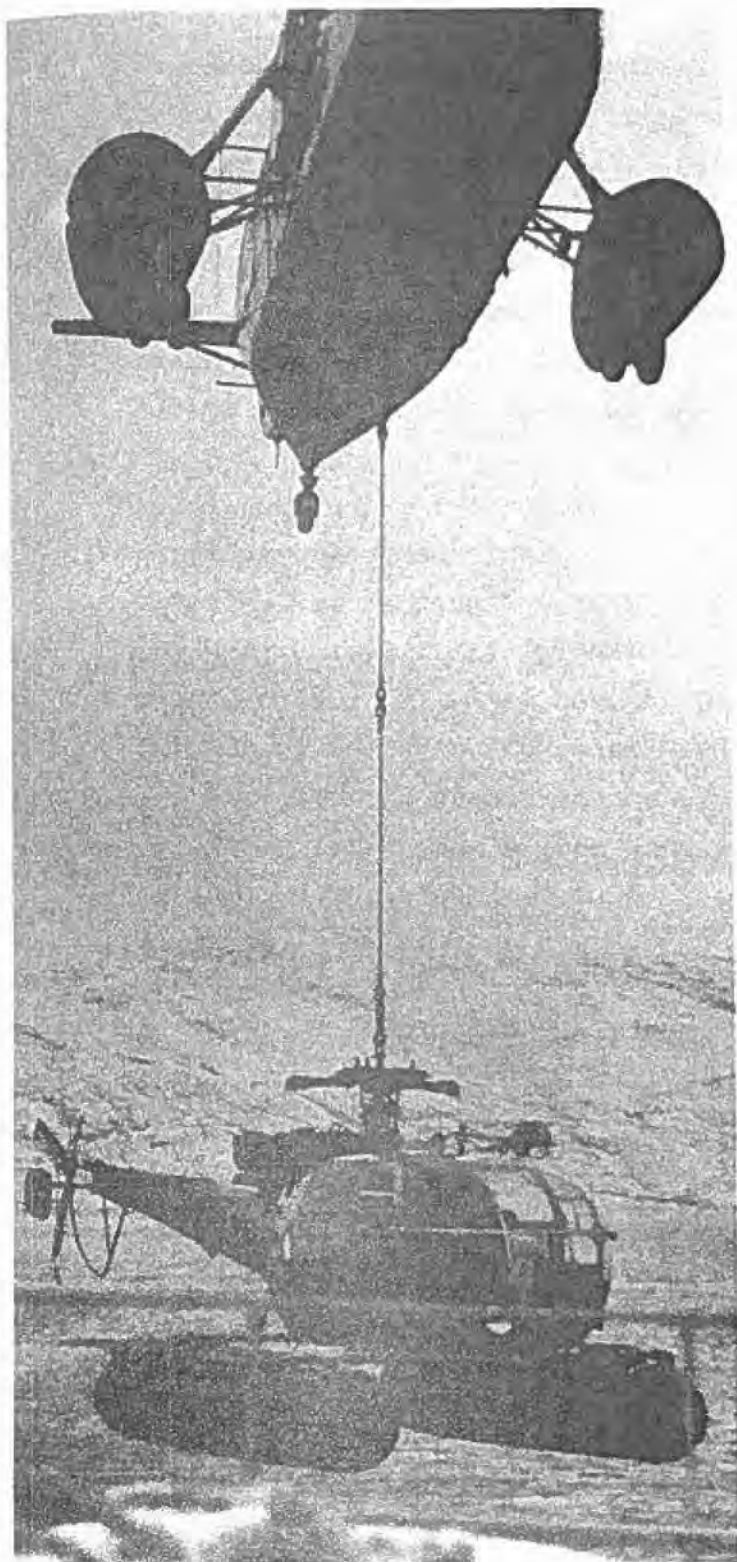
SØVÆRNS- ORIENTERING

Helikopter-bjærgningen i Grønland

Grønlandsflys forulykkede helikopter er endnu ikke bjærget, men arbejdet ventes snart genoptaget. Søværnsorientering har fra inspektionsskibet FYLLA modtaget en beretning om det meget vanskelige bjærgningsarbejde.

Lokaliseringen indledtes med opstilling af 2 DME (distance measuring equipment) -stationer på kysten, hvilket muliggjorde en navigationsnøjagtighed på $\frac{1}{2}$ meter. Området blev herefter gennem søgt med

sidescansonar trukket af politikutteren NAKUAK med dommen i en højde af 15 meter over bunden. Efter $1\frac{1}{2}$ døgn eftersøgning blev vraget lokaliseret på 200 meters dybde, ca. $1\frac{1}{2}$ sømil sydvest for den oprindeligt formodede nedstyrtningssposition. Vragets position afmærkedes med en bøje, hvorefter navigations- og sonarudstyret returneredes til U.S.A.. Den store vanddybde umuliggjorde bjærgning med konventionelle metoder, hvorfor en mini-ubåd kontraheredes til løsning af opgaven. Ubåden blev i delvis adskilt stand afhentet af Grønlandsfly's DC-6 i Florida og bragt til Sdr. Strømfjord.

Ved fly-isrecognosering blev det konstateret, at Sdr. Strømfjord trods den sene årstid stadig var sejlbar til Camp Lloyd, som er beliggende ved flyvepladsen. FYLLA ankom 5. december til iskanten ved Camp Lloyd, og fortøjede i bøje med henblik på ombordtagning af mini-ubåden. Transporten af mini-ubåden blev forsinket 2 døgn på grund af vejrforholdene. Ombordtagningen, der skulle foretages af Grønlandsfly S-61 helikopter med "sling", kunne kun finde sted i de få lyse timer midt på dagen.

Den 7. december var alt klart til "slingning", og FYLLA's Alouette-helikopter afgik til flyvepladsen med chefen for FYLLA, der skulle koordinere ombordtagningen. Helikopteren skulle endvidere ombordtage ubådsbesætningen. Startvanskeligheder forhindrede Alouetten i at returnere til FYLLA, og reparation på stedet var umulig. Samtidig foregik "slingning" af ubådsdele til inspektionsskibet ved Grønlandsfly's S-61, og som sidste "sling" ud af 6 ombordtoges umiddelbart efter mørkets frembrud selve ubåden.

Ved daggry næste dag bragtes FYLLA's Alouette ombord i "sling". Umiddelbart efter returnerede S-61 med Chefen for FYLLA, helikoptergruppe og ubådsbesætningen til inspektionsskibet. På grund af S-61's størrelse var landing i traditionel forstand umulig, hvorfor helikopteren måtte støtte med forhjulene på flydækket, mens resten af flyet svævede udover FYLLA's hæk, og passagererne sprang ned på flydækket. Grønlandsfly's chefpilot Jan Sørensen, havde dygtigt og med held afsluttet en yderst vanskelig opgave.

Under forlægning til og ophold i Godthåb samledes mini-ubåden der fuldt udrustet vejer ca. 6 tons. Dens dimensioner er iøvrigt længde ca. 6 meter, bredde ca. 2 meter og højde ca. $2\frac{1}{2}$ meter. Besætning: 2 mand.

Havarikommissionen havde lejet sandsugeren GUSTAV, der var eneste skib i området med tilstrækkelig løftekapacitet til at udsætte og indbjerge ubåden. Med havarikommissionen om bord i FYLLA og ubåden med besætning i GUSTAV udførtes 10. december prøvedykning ved Rypeøen. Dagen efter dykkede ubåden under dårlige vejrforhold ved Agpanguit, opnåede visuel kontakt med flyvraget og konstaterede, at afmærkningsbøjen var udlagt nøjagtigt ved vraget. Ubådsbesætningen foretog ved denne 2 timers neddykning videocoptagelser og fotografering. Det viste sig, at vraget var delvis intakt. For at opnå et så fuldstændigt billede af vraget som muligt, før en hævning påbegyndtes, udførtes endnu en dykning, hvori Grønlandsfly's cheftekniker deltog.

På grundlag af de indhentede oplysninger besluttedes det, at hævning skulle foregå ved hjælp af en 56 mm polypropylentrosse til hvilken var fastgjort 4 stk. 20 meter lange stropper forsynet med karabinhager til anhugning i flyvraget, og ved hjælp af en wirestrop blev trossen nedfired langs bøjewiren til dette. 12. december formiddag dykkede ubåden for at fastgøre stropperne ved hjælp af sin mekaniske arm.

Under arbejdet med den første strop kom ubåden i vanskeligheder, idet den af ukendte årsager fik stroppen i skruen. Ubåden meddelte via undervandstelefonen, at den ikke ved egen hjælp kunne komme op til overfladen. FYLLA gik straks til undsætning for at indbjærge bjærgningstrossen – og dermed ubåden. Under dette arbejde drev inspektionsskibet i den stærke strøm ind over de udlagte bøjer, hvorved drivankeret fiskede afmærkningsbøjens wire samt hævningsstrossen. Under indbjærgningen af drivankeret bragtes ubåden op til 20 meter under havoverfladen, hvor FYLLA's svømmedykkere fastgjorde en trosse til ubåden samt frigjorde den fra bjærgningstrossen. Ved egen opdrift kom ubåden derefter til havoverfladen. FYLLA's svømmedykkere var uundværlige ved hævnningen, og opgaven kunne kun løses i kraft af dykkernes beundringsværdige indsats under betydelige personlige risici.

Efter at ubåden var taget om bord i GUSTAV konstateredes forskellige skader. Umiddelbar reparation var umulig, hvorfor havari-kommissionen lod yderligere hævningsforsøg indstille midlertidigt.

(FYLL)

ELBJØRN igen på søopmåling

Forsvarskommandoen har anmodet Forsvarsministeriet om at udvirke, at statsisbryderen ELBJØRN i år stilles til rådighed for søopmålingen i perioden ultimo marts til primo oktober.

Statsisbryderen deltog også i søopmålingen i danske farvande i 1972. På grund af reduceret eftersynskapacitet har det ikke været muligt at afse et inspektionsskib til søopmålingen i år og på grund af personelreduktionen frembyder bemanningen et problem. Det anses dog for muligt at skaffe det meste af besætningen ved anvendelse af personel fra de minestrygere, der skal gøre tjeneste som skoleskibe i slutningen af maj samt ved hjælp af militært personel fra Farvandsdirektoratets nautiske afdeling.

Det har imidlertid ikke været muligt at skaffe maskinbesætningen bestående af 3 maskinofficerer og 4 menige. Som den ene maskinofficer vil den civile maskinchef, der er istjenestens faste tilsynsførende om bord, og som var med på opmålingstogtet i 1972 kunne ansættes. Herudover vil det være nødvendigt at forhyre civilt maskinper-

sonel. Handelsministeriet har intet imod en blandet besætning og er villig til at forhyre hele maskinbesætningen. Forsvarsministeriet er derfor samtidig blevet anmodet om at godkende, at der forhyres civilt maskinpersonel i fornødent omfang til togtets gennemførelse.

(MST)

Flere søværns-medlemmer ønskes

Det krigsvidenskabelige Selskab vil gerne have flere medlemmer fra Søværnet. Selskabet har for tiden 1051 medlemmer, men heraf er der kun 60 fra Søværnet. Vi vil gerne have flådens folk bedre repræsenteret, siger selskabets ledelse.

Det krigsvidenskabelige Selskab, der er stiftet i 1871 på Frederiksberg Slot, er et gammelt forum for "fremme af militær videnskabelighed", som det højtideligt hedder i lovenes formålsparagraf. Der gennemføres hvert vinterhalvår en foredragsrække i Kastellet, og desuden stilles foredragsholdere til disposition for medlemmer i provinsen. Selskabet gennemfører studiekredse og udgiver Militært Tidsskrift, der bringer artikler af særlig interesse for officerer af alle tre værn.

For at fremme lysten til at skrive artikler i tidsskriftet, belønner selskabet hvert år en artikel, der er fundet særlig interessant eller debatskabende. Desuden udskrives hvert år et antal prisopgaver omfattende værnssfælles og historiske emner. Afhængig af bedømmelsen kan Saint-Germain medaljen i guld, sølv eller bronze uddeles som belønning for det udførte arbejde. Medaljen er opkaldt efter den franske general, der i 1761 blev kaldt til Danmark for at genopbygge rytteriet og kavalleriet.

Ligeledes tilbyder selskabet hvert år sine medlemmer at deltage i en læsekreds for en favorabel pris. Efter sæsonen trækkes der lod om bøgerne, således at hver deltager modtager en bog som ejendom. Vinterens foredrag er indledt. De kommende emner bliver bl.a. anvendelse af operationsanalyse i forsvaret, Europa mellem supermagterne i politisk og strategisk belysning. Hjemmeværnet og forsvarsviljen samt Forsvarets materielplanlægningssystem.

(MST)

Indland kort

Den stedfortrædende chef for NATO's europakommando, den britiske general Sir John Mogg, aflagde den 11. januar tiltrædelsesbesøg hos forsvarsministeren og i forsvarskommandoen. Han har nylig afløst general Sir Desmond Fitzpatrick.

Den 13. januar blev den nye orlogsprovst, Claus Harms, der tillige er sognepræst ved Holmens Kirke og provst for Holmens provsti, indsat i sine embeder af Domprovst P.V.Hansen. Højtideligheden overværedes af Deres Majestæter Dronning Margrethe og Dronning Ingrid samt Hendes Kongelige Højhed prinsesse Benedikte.

Forsvarskommandoen har nedsat en arbejdsgruppe, der skal udarbejde forslag til generelle retningslinier for stabsarbejdet i fredstid og under krigsforhold. Gruppen er bemyndiget til at henvende sig til myndigheder og personer i og uden for forsvaret.

Flådestation Korsørs samarbejdsudvalg samles på kursusinstitution Lynæs i perioden 15. - 17. januar. De 18 deltagere fra alle personelkategorier skal hovedsageligt drøfte udvalgets formål og virke.

Den nye forsvarsminister, Erling Brøndum, aflagde besøg i Forsvarskommandoen den 14. januar. Ministeren hilste på Forsvarschefen og værnscheferne og fik en orientering om aktuelle spørgsmål.

Flådestation København havde i fjor 611 anløb, nemlig 308 danske, 261 tyske, 24 norske, 14 hollandske, 3 britiske og 1 portugisisk.

Udland kort

Den 22. januar søsættes og navngives det svenske minefartøj VISBORG i Karlskrona af Kong Carl XVI Gustaf. Programmet omfatter også et besøg på marinemuseet. Chefen for flåden, viceadmiral Lundvall, har iøvrigt netop indviet flådens nye forvaltningsbygning i Karlskrona.

En af de sidste nulevende ubådsofficerer fra 1. verdenskrig, Otto Schütte, er netop fyldt 90 år. Han blev berømt, da han førte ubåden U 152 hjem fra Azorerne til Kiel efter en torpedoeksplosion om bord. Hans eneste hjælpemiddel var en sekstant og turen varede 121 døgn.

På det nye årsbudget nedskæres Sovjets forsvarsudgifter med ca. 2.600 mio kr.. I fjor var udgifterne til forsvaret 9,9 pct., men denne andel falder i år til 9,1 pct.. Nedskæringen kommer, efter at forsvarsbudgettet har været uændret i 4 år.

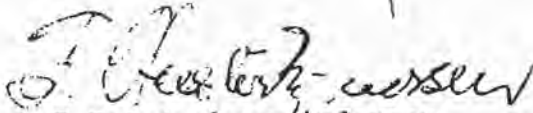
Det norske fiskeriopsyn får ikke som ventet nye skibe før i slutningen af 70-erne. Forsvarsministeriet har bestemt, at flåden i øget omfang skal assistere de 6 nuværende inspektionsskibe.

Polen vil oprette et polarinstitut, der skal koordinere og være ansvarlig for al polarforskning. Den er i dag koncentreret til Svalbard, hvor der findes en permanent polsk forskningsstation. Institutet skal placeres under videnskabsakademiet.

Amerikanske ubåde med super-følsomt elektronisk udstyr har i de sidste år opereret tæt ved de sovjetiske kyster, oplyser Washington Post. Russerne er fuldstændig klar over deres tilstedeværelse. De aflytter navnlig russernes ubådsaktivitet og den hemmelige militære kommunikation.

Den svenske forsvarschef har foreslået forsvarsministeren, at der nedsættes en kommission til undersøgelse af den kirkelige tjeneste i forsvaret. Det foreslås, at både folkekirken og de frie trosamfund repræsenteres i kommissionen.

E B

F. Heisterberg-Andersen
Stabschef ved Chefen for Søværnet

SØVÆRNS- ORIENTERING

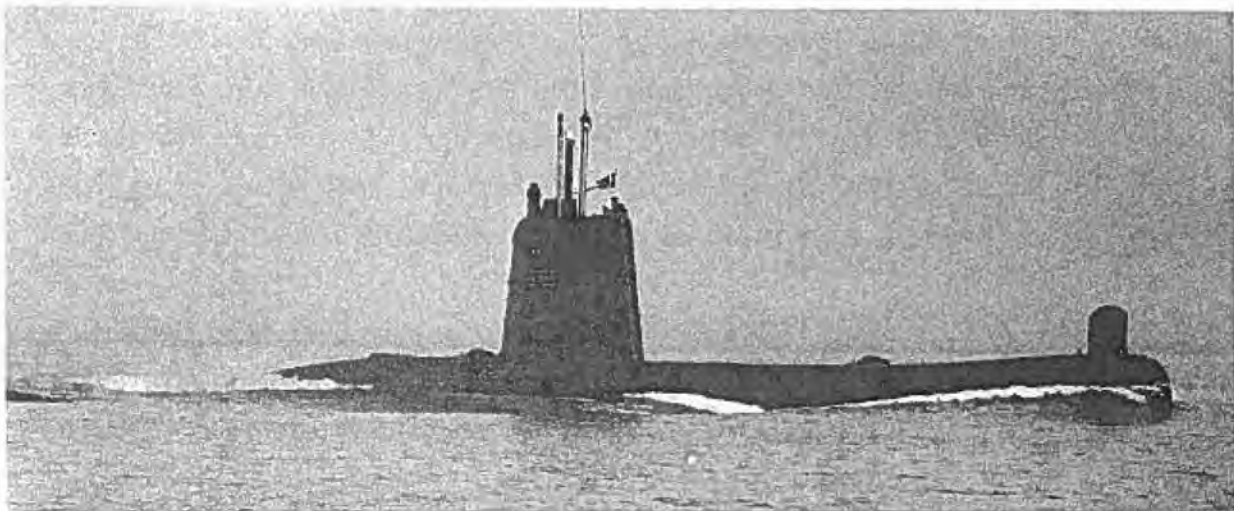

SPRINGEREN i STANAVFORLANT

Kort før jul vendte undervandsbåden SPRINGEREN tilbage til Holmen efter at have deltaget i NATOs stående flådestyrke, STANAVFORLANT, i næsten to måneder. Det er anden gang en dansk undervandsbåd har været tilknyttet styrken, idet DELFINEN indledte traditionen i 1972.

SPRINGEREN afgik fra Holmen den 22. oktober, og efter en neddykket forlægning over Nordsøen kunne undervandsbåden slutte sig til styrken i Rosyth i Skotland. Herfra gik turen tilbage til Nordsøen, hvor de næste to uger blev tilbragt med øvelser i bekæmpelse af undervandsbåde. I disse øvelser måtte SPRINGEREN kæmpe mod såvel STANAVFORLANT som engelske anti-

ubådsfly, men undervandsbådens rutinerede besætning gjorde god fyldest og bidrog til det store udbytte, alle fik af øvelserne. I begyndelsen af november anløb hele styrken derefter Antwerpen for der at få sig et par dages velfortjent hvil. Nu var der lejlighed til at gå på sight-seeing og til at lære personellet fra de andre landes skibe at kende.

Fra den 9. til 22. november deltog SPRINGEREN med STANAVFORLANT i en vesttysk flådemanoevre i Tyske Bugt og Skagerak-området. I hele denne periode var vejret dog for hårdt til, at det var muligt at udføre nogen egentlig træningsvirksomhed. For SPRINGEREN blev det derfor en forholdsvis rolig tid, kun afbrudt af kortere snorkelperioder i periskopdybde, hvor besætningen kunne mærke elementernes rasen.

Midt i perioden blev der dog lejlighed til at få fast grund under fødderne, idet STANAVFORLANT anløb Hamburg og tilbragte en week-end der. Efter den tyske øvelse deltog STANAVFORLANT i en britisk øvelse i området mellem Norge og Shetlandsøerne, men også her var vejret så hårdt - vindstyrker mellem 9 og 12 Beaufort - at det var vanskeligt at gennemføre øvelserne.

Den 30. november anløb SPRINGEREN og de øvrige skibe fra STANAVFORLANT havnebyen Newcastle, og her holdtes der afsked for styrken, der nu blev opløst. Det sidste SPRINGEREN så til sine kollegaer i STANAVFORLANT var, da de udførte en "Steam Past", alle styrkens enheder passerede tæt forbi undervandsbåden for fuld fart, mens de affyrede lysgranater og øvelsesbomber.

SPRINGEREN anløb Holmen den 8. december efter 7 ugers så god indsats fra hele besætningen, at undervandsbåden i hele perioden kunne operere uden problemer af nogen art.

Oliekrisen fik ingen indflydelse på SPRINGERENS operationer med STANAVFORLANT, idet undervandsbåde har et så økonomisk olieforbrug, at de på en måneds sejlads bruger, hvad en fregat normalt sejler op på to dage.

Af hele deltagelsesperioden tilbragte SPRINGEREN 32 af de 48 døgn på havet, hvor den nåede at udsejle 3860 sømil. (SPRI)

De farlige ting

Mineuskadeliggørelsesholdet fra Minedepot Grelshede havde i oktober kvartal 40 udrykninger, hvoraf 30 efter farlige genstande.

Udrykningerne omfattede bl.a. 3 hornminer, 1 pendulmine fra 1. verdenskrig, 39 markerings- og andre blus, 135 nødraketter, 800 lyspatroner, 200 stk. håndvåbenammunition, 2 røgbomber, 1 radiosonde, 4 topplader til mineankre, 1 mineskal og en 200 l tromle.

Holdet ydede assistance ved undersøgelse og fortøjning af en polsk lægter syd for Hanstholm. Der blev kørt 7.000 km og sejlet et større antal sømil med orlogskuttere.

Mineuskadeliggørelsesholdet fra Minedepot Dråby havde i samme periode 23 udrykninger. De omfattede bl.a. 49 nødraketter, en række markører og blus, 570 stk. håndvåbenammunition, 3 røgbøjer, 4 markeringsbøjer og 3 tyske panserminer. Holdet kørte 4.874 km og blev også transporteret med orlogskuttere.

(FLS FRH)

Vil ikke nøjes med papirbåde

Den svenske flådes stærkt reducerede budget vækker stor bekymring på de to værfter, der er specielt indstillet på at bygge orlogsskibe, nemlig Karlskrona-værftet og Kockum i Malmø. Vi kan ikke opretholde de orlogsbestemte afdelinger og fastholde den nødvendige ekspertise, siger man. Mange gange opfordres vi til at udarbejde planer til nye skibe til marinen, vi gør det, men det bliver ikke til mere, og vi kan ikke leve af at bygge papirbåde.

Sektorchefen, overingeniør P.O.Larsson, i Karlskrona, siger, at der er ca. 70 medarbejdere i konstruktionsafdelingen. Man kender efterhånden marinens materielfolk så godt, at næste trin på det nærmeste kan forudses, men det hjælper ikke meget, når bevillingerne udebliver. Konstruktionsafdelingen anstrenger sig for at imødekomme de mest avancerede tekniske krav, men det giver heller ikke indkomster eller beskæftigelse. Den nye forsvarsbeslutning kom som et chock, men heldigvis giver tidligere bestillinger på 12 torpedobåde af SPICA II-klassen og minefartøjet VISBORG, som skal søsættes i januar, for tiden god beskæftigelse. Senere følger 3 ubåde af A 14-typen, som bygges i samarbejde med Kockum. Yderligere arbejde kan vi kun håbe på. Der kan blive tale om endnu et minefartøj, måske minestrygere af armeret plast, og et eskadrecheffartøj, men det er alltsammen mere end usikkert.

Hvis flådens ønsker om at bevare velkørende og tidssvarende konstruktionsafdelinger skal opfyldes, beror det udelukkende på en jævn ordretilgang. På det punkt har vi endnu ikke fået et tilfredsstillende svar, siger værfterne.

(MST)

Indland kort

Depotskibet HENRIK GERNER og undervandsbådene SPÆKHUGGEREN og SPRINGEREN er i Karlskrona for at gennemgå de årlige udslusningsøvelser. Personel fra frømandskorpset er også med for at virke som hjælpeinstruktører. Samtidig forhandles med svenskerne om en revision af bjergningsassistanzen.

Søværnet deltager atter i år i den årlige bådudstilling i Forum i perioden 2.-10.marts. Der vises bl.a. indslag om søredningstjenesten, og der arbejdes på et indslag om hvervning. Chefen for Søværnet er indtrådt i udstillingens præsidium.

På Flådestation Korsør har en Esbjerg-fabrik demonstreret den nyeste type redningsflåde for bl.a. over 100 sejlsportsinteresserede. Flåden koster 4.000 kr. med moms - det er en billig pris for et menneskeliv, sagde fabrikanterne.

Overlæge L.Vanggaard, Søværnets Havariskole, har i et møde på Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg om museets aktiviteter redegjort for en undersøgelse af arbejdsmiljøet i fiskerierhvervet med vægt på arbejdsmedicinske problemer.

Dronningen og Prins Henrik aflægger besøg på Holmen den 29. januar. Efter en orientering ved Chefen for Søværnet i Nyholms Hovedvagt, besøges officersskolen, materielkommandoen, Museumsmagasinet og Torpedobådshallen.

Udland kort

Den svenske flåde har indledt et samarbejde med forsvarets forskningsanstalt om endnu bedre udrustning af bjærgningsfartøjet BELOS. Flåden skønner, at skibet kan blive en værdifuld hjælp også ved søredning og oliebekæmpelse.

Sovjets største dok er taget i brug på skibsværftet i Iljitjevsk i Ukraine. Dens bæreevne er 16.000 t., højden som et nietaages hus, længden 187 m og bredden 40 m. Den er næsten fuldautomatisk og leverer selv el, trykluft og damp.

I Oslo er der skaffet lokaler til det nye Kystdirektorat, der består af det tidligere Fyrdirektorat, Havnedirektorat og Lodsdirektorat. Virksomheden træder i kraft, når alle er flyttet ind.

Den hollandske fregat NOORD BRABANT, 2.215 t, har i Kanalen været i kollision med det britiske fragtskib TACOMA CITY, 16.704 t. Fregatten fik en stor lækage, og en orlogsgast savnes.

Sveriges største militære uddannelsesetablissement, Karlskrona örlogsskolor, har fået ny chef. Det er kommandørkaptajn Gunnar Nordanfors, tidligere ubådsofficer, men sidst chef for den svenske del af FNs mili-

tærkommission i Korea.

Anden udgave af katamaran-trawleren EKSPERIMENT, der er bygget i Leningrad, er for tiden på prøvesejlads i Østersøen. Den første udgave har i over et år forsøgsvis deltaget i Atlanterhavs-fiskeriet. Det dobbeltskrogede, oceangående fartøj har en række fordele frem for konventionelle trawlere.

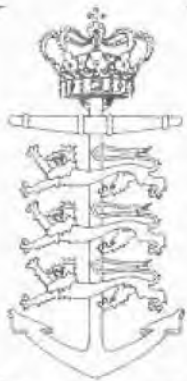
Det britiske forsvarsministerium undersøger, om flåden kan påtage sig en patruljetjeneste omkring oliefelterne i Nordsøen, hvis der opstår truende situationer. Baggrunden er frygt for, at olien, der ventes at strømme til England næste år, skal blive saboteret.

Den svenske regering har nu endelig besluttet, at forsvarets personel inden 1980 skal mindskes med 3.500. Det er en udvidelse af forsvarets forslag, der lød på en mindskning med 2.500 inden 1977, så altså endnu 1.000 ansatte afskediges.

Den italienske flåde har valgt navne til to ex-amerikanske undervandsbåde - LIVIO PIOMARTA og ROMEO ROMEI. Bådene er mere end 20 år gamle, men moderniseret og i fin stand.

Den hollandske fregat TROMP er blevet søsat af Prinsesse Beatrix. Det er den første af to på det nye program, hvor den næste, DE RUYTER, er langt fremme. De skal erstatte den gamle DE RUYTER og DE ZEVEN PROVINCIE.

Thostrup

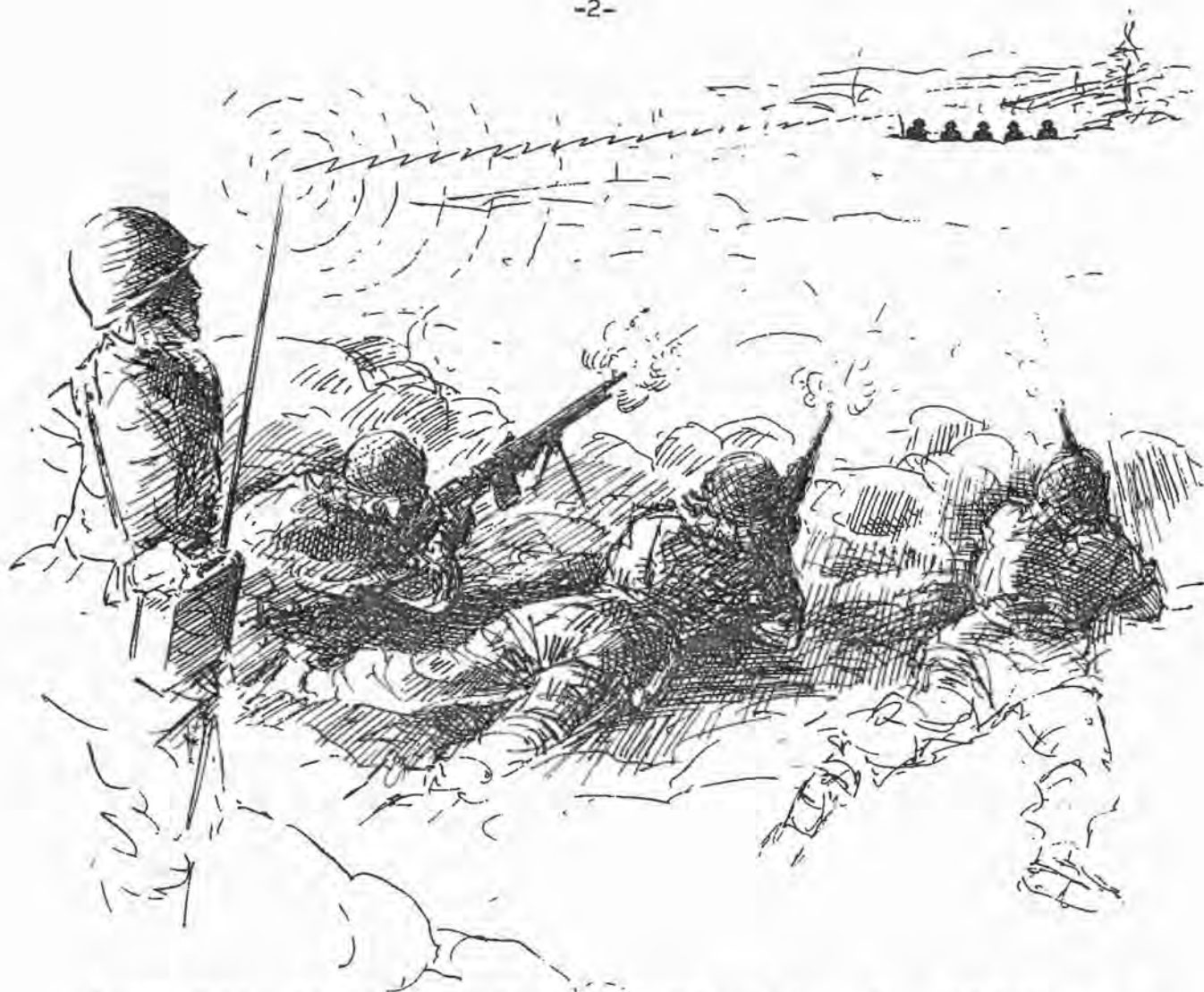
SØVÆRNS- ORIENTERING

Søværnets nye skyde- uddannelse

I forbindelse med nedskæringen af tjenestetiden for værnepligtige menige fra januar blev grunduddannelsen på Søværnets Eksercerskole reduceret til 4 effektive øvelsesuger og uddannelsen begrænset til få fag med et meget beskedent timetal.

Under kulegravningen af de enkelte fag og målbeskrivelserne for disse blev det tidligt klart, at såfremt Søværnets personel fortsat skulle grunduddannes på et håndskydevåben til brug under bevogtnings- og nærforsvarstjeneste, måtte der rationaliseres, som det også var fastsat i forsvarsfor-

liget. Rationaliseringen skulle bidrage til at fjerne den spildtid, som opstår på grund af mindre hensigtsmæssige faciliteter til masseuddannelse af personel f.eks. håndvåbenskydning.

Søværnet havde i forvejen nogen erfaring i anvendelse af selvmarkerende skydebanemateriel og var i besiddelse af noget materiel til brug ved en om-lægning af skydeuddannelsen. En arbejdsgruppe blev nedsat, og efter et seminar på Lynæs med repræsentanter fra skoler og enheder kunne arbejdet med tilpasning af det bestående sektionssystem for håndvåbenuddannelse fra forrige tjenestetidsnedsættelse gå i gang. Der udarbejdedes et overslag over omkostninger ved overgang til ændret skydemetode på alle Søværnets tjenestesteder og skoler, og de nødvendige midler blev stillet til rådighed.

Resultatet af ændringen af uddannelsesprogrammerne blev dog ikke en konvertering af det bestående, men et helt nyt system, der på afgørende måde bryder med den traditionelle opfattelse af håndvåbenuddannelse. Al håndvåbenuddannelse på maskinpistol, gevær og maskingevær gennemføres kun som en funktion inden for bevogtning og nærforsvar og foregår på selvmarkerende faldmål af fabrikat SAAB BT 18.

Der skydes, indtil skiven falder, hvorefter skytten aflader sit våben og afleverer de sparede patroner. Antallet af disse er udtryk for skyttens duelighed, og beregning af points finder ikke sted. Faldmålene fjernstyres på radio eller med kabler, og skytten skal kun under indskydning frem til skiven for at se, hvor han har ramt.

Alt selvmarkerende materiel er nu opstillet på Søværnets Eksercerskole og har en kapacitet på 450 skytter dagligt og med 75 skytter i gang samtidigt.

Uddannelsen er opdelt i sektioner på ca. 3 timer, hvoraf den ene time anvendes til skydeinstruktion og de to timer til egentlig skydning. Der gennemføres også skydning i mørke 1 aften på grundskolen med radarovervågning af det område på Arresø, der ligger udfor skydebanerne. I forbindelse med det nye skydesystem udsendes snart en ny publikation (CHS-PUB 170-501 "Uddannelse i bevogtning og nærforsvar") til erstatning for bestående reglementer (SAR PUB 5004A og SAR-PUB 2011, 2 del:Uddannelse).

Før uddannelsen af januar-skolens personel påbegyndtes, har omkring 200 af Søværnets befalingsmænd gennemført en omskoling af 1 uges varighed, og personel fra 1 øvelseskompagni og fra Tamburkorpset har forsøgsskudt de nye uddannelsesprogrammer.

Materiellet, der har kostet omkring 550.000 kr., er anskaffet via Hærens Materielkommando, og Søværnet skylder såvel Forsvarets Bygningstjeneste som materielkommandoerne tak for den hurtighed, hvormed materiellet er tilgået Søværnet, og for gennemførelsen af de nødvendige ændringer af det bestående skydebaneanlæg på Søværnets Eksercerskole.

Fra medio februar vil 15 faldmål være til rådighed for Flådestation Frederikshavn og 15 faldmål være klar til udlån fra Søværnets Våbenskole for videreførelse af den på eksercerskolen givne grunduddannelse for personel fra alle 3 bemandingsformer. Stampersonel, som har modtaget uddannelse efter det "gamle" uddannelsessystem, vil i forbindelse med den årlige vedligeholdende uddannelse blive omskoleet til den ændrede uddannelsesform. Da points ikke mere kan optælles, vil duelighedsskydninger i forbindelse med søværnskonkurrencer først kunne afholdes, når et træfindikatorsystem anskaffes. Et sådant system vil beløbe sig til ca. 25.000 kr. og er mobilt, således at bygningsmæssige ændringer ikke vil være nødvendige.

Det selvmarkerende skydebaneanlæg er beskrevet i en folder, der kan rekvireres fra Søværnets Våbenskole. Herudover er de nødvendige instruktørhæfter i trykken og vil udkomme i løbet af februar måned.

(VBS)

Nyt anti-ubådsfly

Den amerikanske flådes nyeste skibsbaserede antiubådsfly Lockheed S-3A VIKING foretager her sin første katapultstart fra et hangarskib i Atlanterhavet.

To af de nye fly er i de sidste uger blevet intensivt afprøvet på hangarskibet FORRESTAL. De gennemførte 144 "touch-and-go" landinger (landing straks efterfulgt af ny start), 58 landinger med stop på dæk og et lignende antal katapultstarter, hvoraf 7 om natten. Flere prøveture gennemførtes med kun én motor i gang. Alle forsøg gennemførtes med en flyvevægt varierende fra 16 til 24 tons.

Præstationerne blev af flådens repræsentanter betegnet som "meget vellykkede". Fabrikken begynder sine leverancer til flåden allerede i denne måned.

(MST)

Førtidshjemsendelse

Som følge af overgang til 9 måneders tjenestetid og ændringer i hele uddannelsesforløbet har Chefen for Søværnet indstillet til Forsvarsministeriet, at et antal værnepligtige menige af Søværnets hold APR-73 kan tilbydes førtidshjemsendelse pr. den 11. februar.

Indstillingen er imødekommet, og det berørte personel er af Marinestaben via tjenestestederne blevet orienteret direkte.

Hjemsendelsen ændrer ikke den planlagte hjemsendelsesdato for øvrige menige fra det pågældende indkaldelseshold. (MST)

Helikopter-bjærgningen indledt

Der bliver nu gjort et forsøg på at hæve den forulykkede helikopter ud for den grønlandske sydkyst. Inspektionsskibet INGOLF er ankommet til stedet sammen med politikutteren NANUAK og sandsugeren GUSTAV.

Den mini-ubåd, som Grønlandsfly har lejet af et amerikansk bjærgnings-selskab, og som blev beskadiget ved det første bjærgningsforsøg, er nu atter klar til aktion. Den lokaliserede efter $3\frac{1}{2}$ times dykning vraget, der er væltet rundt, så en hovedrotor ligger øverst. Den ændrede stilling har gjort det yderligere vanskeligt at fastgøre hævningsstrosserne. Mini-ubåden har derfor foretaget flere dykninger med det formål at fotografere vraget.

INGOLF udlagde natten mellem den 20. og 21. januar to 5 tons cement-ankre på 200 m vand syd og nord for helikopteren samt en mooringsbøje. Skibets helikopter har overfløjet alle kyststrækninger i området. Der blev fundet en del drivgods øst for vraget, spredt over godt et par sømil.

(INGO)

Indland kort

14. januar strøg torpedobåden SØRIDDEREN kommando efter 2098 dage. I de 5 år, 7 måneder og 28 dage har den udsejlet mere end 60.000 sømil. Een mand, maskinregnskabsføreren, har gjort tjeneste om bord i hele perioden.

Statens Istjeneste siger i sin årsberetning, at sidste vinter var den mildeste i 100 år. For første gang i 34 år var der ikke nogen ismelding fra Karrebæksminde og løbet op til Næstved.

I tilslutning til omstående beretning om helikopterbjærgningen i Grønland meddeler Grønlands Kommando, at bjærgningsarbejdet har måttet midlertidig indstilles på grund af kortslutning i mini-ubådens ladekabel. Alle enheder er ankret i afventning af reparationen.

Forsvarets Kursusinstitution Lynæs har i år afsat 15 uger til et rammeprogram for basisuddannelse af samarbejdsudvalgsmedlemmer. Det er meget, men kredsen man sigter på er også stor - omkring 3.500 af forsvarrets medarbejdere.

Forsvarskommandoen har tiltrådt, at Søværnets Materielkommando anskaffer fem 8-mands gummibåde, fem 40 HK påhængsmotorer og 2 reparations-sæt til brug for inspektionskuttere og det inspektionsskib, der forretter grønlandstjeneste. Udgifterne bliver ca. 100.000 kr.

Udland kort

De norske fiskere har rejst en hård kritik af fiskeriinspektionstjenesten, der kaldes ineffektiv over for udenlandske trawlere. De har af fiskeriministeren krævet, at marinen indsætter større skibe og flypatruljer med helikoptere.

Den sovjetiske atom-isbryder LENIN har passeret 10-årsdagen for sin første indsats i de arktiske have. Siden da har skibet tilbagelagt en distance svarende til jordens omkreds 10 gange. Den har bl.a. forceret pakis på over 3 m tykkelse.

Den svenske Søfartsstyrelse foreslår genindførelse af total lodstvang i svenske farvande og går dermed stik imod Rigsdagens indførelse af lods-frihed i 1970. Det skyldes, at mange miljøfarlige laster er blevet en trussel mod kysterne. Der foreslås desuden bedre søopmåling.

En værnepligtig ved den norske flådes base Harald Hårfagre er død af smitsom hjernehindebetændelse. Der har været 36 tilfælde siden 1967 i forsvaret, deraf 3 med dødelig udgang. Det er forholdsvis samme tal som det civile samfunds, siger de norske marinelæger.

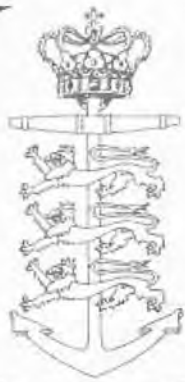
Frømand og helikoptere fra den hollandske marine har med livet som indsats under en storm ved Terschellingen reddet 7 arabiske søfolk fra et forlist fragtskib CORDELIA. Olieboycot eller ikke, siger marinen, her tæller kun menneskeliv.

Leningrad har for 227. gang i byens historie haft flodalarm. En tidevandsbølge i Nevaen fik vandet til at stige over 2 m over normal vandstand. Store dele af havnen måtte afspærres. Marinepersonel blev sat ind i hjælpearbejdet.

Det svenske forsvar har udviklet en ny 15,5 cm haubitze, som er fremstillet i 3 prøveeksemplarer hos Bofors. Den er selvkørende også i det sværeste terræn, har høj ildgivningshastighed og stor rækkevidde. Der er meget stor interesse for den i udlandet, og forsvaret har intet imod eksport til neutrale lande.

Den svenske konge har i Karlskrona navngivet det nye minefartøj VISBORG. Det er et søsterskib til ALVSBORG, der blev leveret i 1971. VISBORG skal være depotskib for undervandsbådene samt mål- og stabsfartøj.

S.Thostrup

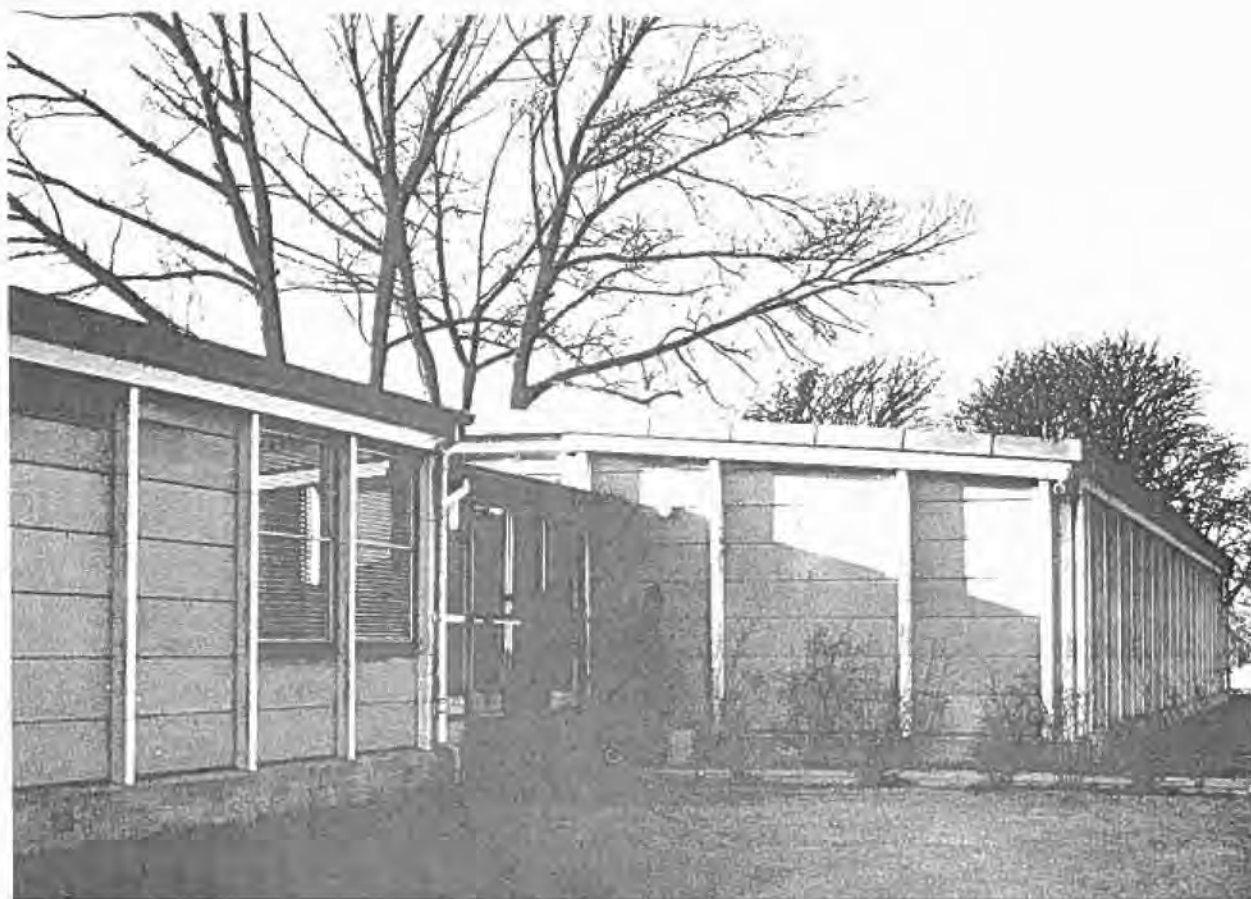
SØVÆRNS- ORIENTERING

Gammel skole får ny anvendelse

Næsten alle Søværnets søofficerer har en eller flere gange under deres tjeneste enten i land eller til søs stiftet bekendtskab med kampinformationsskolens tidligere bygninger på Margretheholm. Skolen indviede sin daværende bygning i sommeren 1953, men allerede medens denne rejste sig, havde undervisningen i kampinformation fundet sted et års tid tidligere under primitive former i andre lokaler på Holmen.

Hundredevis er de taktiske spil af enhver art, der er blevet afviklet i de 19 år skolen havde til huse på Margretheholm. I sommeren 1968, da det ene udflytningsrygte afløste det andet, udførtes et stort arbejde

med at kortlægge Søværnets forskellige skolers afhængighed af hinanden.

Udflytningsplanerne endte med, at kampinformationsskolen flyttedes til Flådestation Frederikshavn i oktober 1972 for der at rykke ind med sit nye materiel "Den taktiske Træner" i nye bygninger. Den tidligere benyttede bygning på Margretheholm fik dog ikke lov til længe at stå tom og ubenyttet hen. Allerede i december måned 1972 flyttede nye lejere ind, nemlig artillerikursus' afdeling for Bevogtning og Nærforsvar. Skolebygningens egentlige klasseværelser blev nu taget i anvendelse til artillerikursus, og en bevogtning- og nærforsvarstræner indrettedes i et af dem. De tidligere kampinformationsrum blev tømt for al indmad, og det, der ikke kunne anvendes i Frederikshavn, blev overdraget Søværnets Materielkommando. Disse rum fik med begyndelsen af 1974 en ny anvendelse, idet de er blevet indrettet til Søværnets Teknikskoles Maskin- og Elektrotekniske Kurser.

Den maskin- og elektrotekniske uddannelse inden for Søværnet har ikke altid fulgt den udvikling, som var forårsaget ved tilgang af nyt materiel. Medens de oprindelige "væsener", Søartilleriet, Søminevæsenet, Søværnets Televæsen og Søværnets Navigationsvæsen, havde formået at udbygge deres undervisningskapacitet både teoretisk og praktisk i takt med den accellererende udvikling inden for respektive områder, var noget tilsvarende ikke sket

inden for den maskin- og elektrotekniske uddannelse. Man havde i sin tid på Lynetten nogle klasseværelser med ringe uddannelsesfaciliteter - kun bestående af nogle få modeller og plancher.

Når Flådens skibe kom til Holmen og måtte ligge stille for reparation eller eftersyn, kunne øvrige divisionsofficerer altid finde et sted at sende personalet hen til hensigtsmæssig uddannelse i land. Teknikofficeren havde kun havarikursus at støtte sig til. Klasseværelser og undervisningsmateriel eksisterede ikke i det nødvendige omfang for den maskin- og elektrotekniske uddannelse. Med strukturrationaliseringen af Søværnet i efteråret 1970 fandtes ingen umiddelbar løsning. I stedet for de små klasseværelser på Lynetten kom den nye teknikinspektør til at råde over to ligeså beskedne klasseværelser i nordenden af Østre Takkeladsbygning.

Dette forhold var utilfredsstillende for alle parter, men med nedsættelsen af tjenestetiden til 9 måneder ville uddannelsespresset i perioder blive enormt, og medens de andre inspektører kapacitetsmæssigt var bedre stillet og stort set kunne klare opgaven, havde teknikinspektøren ingen mulighed for at imødekomme et sådant pres inden for den maskin- og elektrotekniske side af uddannelsen. Der måtte findes en løsning, og den blev fundet i forbindelse med den tidligere kampinformationsskole på Margretheholm. Her var klasseværelser, og i de rum, der tidligere havde været anvendt til kampinformationsrum, kunne opstilles modeller, komponenter o.l. til brug ved undervisningen, - noget man ikke længe havde rådet over.

Ved forhandlinger mellem inspektørerne og Flådestation København blev der fundet frem til en for alle parter tilfredsstillende ordning, der gik ud på følgende:

Den bevogtnings-, og nærforsvars- og artilleriundervisning, der havde fundet sted på Holmen, og som havde benyttet klasseværelser i den tidligere kampinformationsskole, flyttede til andre lokaler på minekursus i bygningen på Quintus "Lille Europa", hvorved denne bygning fik en bedre udnyttelsesgrad. Våbenskolens fotoregistrering, der havde haft enkelte lokaler på kampinformationsskolen, flyttede ligeledes til "Lille Europa". Den tidligere kampinformationsskoles bygning på Margretheholm blev overtaget af Søværnets Teknikskole under navnet Søværnets Teknikskoles Maskin- og Elektrotekniske Kurser. Dette navn omfatter tillige klasseværelser og kontorer i det tidligere lanternemagasin på Holmen, som var blevet ledigt ved udflytningen af forsyningsafdelingen.

Der vil dog ikke i den gamle bygning blive plads til det stærkt påkrævede maskin- og el-laboratorium. Men krav om et sådant er yderligere

blevet forstærket ved, at visse personelgrupper i dag får en uddannelse, som berettiger dem til at opnå et civilt certifikat som maskinist eller maskinmester.

En start på noget, som var ønsket for længe siden, er nu påbegyndt, og det er teknikinspektørens håb "hen ad vejen" at opbygge en skole, som vil blive til gavn for Søværnet. (TKS)

Helikopteren bjærges

Efter et stort og kompliceret arbejde er det nu lykkedes at bjærge Grønlandsflys forulykkede helikopter.

Efter at have været neddykket i tre timer fik mini-ubåden anbragt en løkke på helikopterens rotorhoved. Samtidig fik man en ny løftetrosse nedsænket ved vraget. Arbejdet måtte afbrydes flere gange på grund af dønning, der medførte risiko for ubådens ombordtagning og nedsænkning. Dens batterier måtte også stadig oplades.

Efter en bedring af vejrforholdene fik ubåden anbragt endnu en løkke på vraget og fastgjort de to løkker til løftetrossen.

Derefter begyndte den endelige bjærgning. Ved hævnningen ud af vandet gik helikoptervraget i to dele. Rotorhoved og gearbox blev taget om bord i sandsugeren GUSTAV. Resten af vraget, der tilsyneladende kun hang sammen ved surringer og net, blev grundsat på lavt vand ved Agpanguit.

På grund af vejrforholdene afgik GUSTAV og politikutteren NANUAK til Godthåb. Inspektionsskibet INGOLF og inspektionskutteren MAAGEN slap mooringerne for at foretage frømandsundersøgelse af de grundsatte vragele. Den vil finde sted, så snart vejret tillader det.

(INGO)

BELLONA i adoptionsbyen

I week-enden 12.-13. januar aflagde korvetten BELLONA besøg i adoptionsbyen Kolding. Besøget var arrangeret med kort varsel i forbindelse med øvelsesvirksomhed langs østkysten af Jylland, men blev på trods heraf et virkeligt rekreerende ophold. For den værnepligtige del af besætningen blev det samtidig en fornøjelig afslutning på tjenesten om bord.

Til trods for det korte varsel og forbudet mod søndagskørsel var det lykkedes at planlægge og gennemføre et glimrende program. Ved ankomst lørdag kl. 10.00 vistes fra korvetten de venlige hensigter ved en afpasset salut,

der straks besvaredes fra land af en til formålet opstillet hånddrevet kanon af ukendt kaliber.

Om bord var der lørdag og søndag arrangeret reception og frokost for særligt indbudte samt omvisning, orientering og særligt traktement for Marinehjemmeværnet. Søndag var der offentligt besøg om bord. Byen stod for rundvisning på Koldinghus samt frokost i Marineforeningen for 30-40 af besætningen. Endvidere var der givet gratis adgang til biograferne for alt personel i uniform.

Ved afgang mandag morgen havde besøget efterladt det bedste indtryk af byens gæstfrihed blandt besætningen, som også i byen havde konstateret en virkelig glæde over igen at have set et af Flådens skibe i havnen.

Der var skib og by imellem enighed om, at et årligt besøg om sommeren som led i eskadreudrustningen ville fremme ikke blot det gode forhold mellem skib og adoptionsby, men i lige så høj grad udbygge det positive kendskab til flåden uden for flådestationsbyerne. (BELL)

Indland kort

Forsvarsministeriet har besluttet, at Strandvagtstjenesten skal ophøre med udgangen af marts. Samtidig tiltrædes et forslag fra Farvandsdirektoratet om, at der etableres en udrykningsordning for redningsstationernes personel.

Forsvarskommandoen har tiltrådt, at 3 af de nye 8 mands gummibåde, der skal anskaffes, fordeles med 3 til inspektionskutteren MAAGEN og TEISTEN til erstatning for de nuværende 5 mands både, og 2 oplægges som reserve ved Flådestation Grønnedal.

Søværnets Taktikskole Fjernkendingskursus har udarbejdet en folder, der tænkes anvendt som lærerhæfte i uddannelse af det personel, der deltager i udkigstjenesten. Det er en velformet og meget instruktiv lille tryksag. Den kan rekvireres direkte fra skolen.

På et møde i Flådestation Frederikshavns Samarbejdsudvalg foreslog den værnepligtige repræsentant på baggrund af den tragiske ulykke med slæbebåden FREMAD V, at trossehold fremtidig bærer redningsveste. Formanden lovede at iværksætte det fornødne.

Hæderstegnet for god tjeneste ved Søetaten - eller Holmens Hæderstegn, som det tidligere blev benævnt og stadig kaldes blandt Søværnets personel - er i år uddelt til 121 medarbejdere.

Chefen for Søværnet har sammen med bl.a. Forsvarschefen deltaget i sidste fase af øvelse VIKING SHIELD 74 ved Nordregionens hovedkvarter i Kolsås i Norge.

Dronningen har bifaldet, at de to under bygning værende inspektionskuttere navngives AGDLEK' og AGPA. AGDLEK' er det grønlandske navn for en havlit og AGPA for en kortnæbbet lomvie.

Udland kort

USA har leveret endnu en patruljebåd af ASHEVILLE-klassen til den tyrkiske flåde. Det er DEFIANCE, der nu er omdøbt til YLDERIM. En lignende båd, SURPRISE, er tidligere leveret og hedder nu BORA. De skal udstyres med missiler.

De svenske lodser har slået alarm efter tankskibet ARDVARs anløb af Nynäshamn. Kun medyderste møje og i godt vejr lykkedes det at få skibet ind. Lodserne kræver et forbud mod alt for store tankskibe i Østersøen.

Det hollandske forsvarsbudget er nu på 2,1 mia. dollar, en stigning fra 1,57. Hærens andel er 960, Søværnets 495 og Flyvevåbnets 475 mio. dollar. Resten går til Civilforsvaret.

Den australske flåde har udført hjælpearbejde efter den hidtil største oversvømmelse i Brisbanes historie. Et tankskib på 62.000 t drev en halv kilometer ind i flodbreddens mudder og forbi en boligblok i kun 30 m afstand. Store dele af byen måtte evakueres.

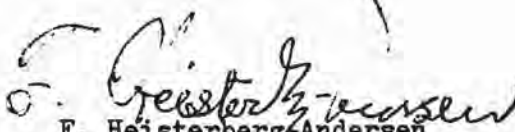
Næsten halvdelen af 1200 værnepligtige ved Kronobergs regiment i Växjö meldte sig syge efter afkortning i nattegnordningen. 5 læger blev i helikopter sendt fra Stockholm, og det lykkedes at få alle undersøgt på 2 døgn. Regimentet har opfordret de værnepligtige til at klage til forsvarsministeren.

Den amerikanske marine har besluttet at udbygge torpedostationen i Keyport, Washington, så de nye undervandsbåde af TRIDENT-klassen kan få en base ved Stillehavet. På østkysten skal Charleston, South Carolina, fortsat være base for POLARIS-klassen.

Sveriges forsvarschef og værnschefer har afvist et forslag fra en arbejdsgruppe under forsvarsministeriet, der ønsker tjenestestederne åbnet for politiske møder. De henviser til, at forslaget vil medføre betydelig risiko for modsætninger mellem forswarets personelgrupper.

Norsk Veritas behandler et forslag om klassifikation af bemandede undervandskamre, undervandsfartøjer og dykkersystemer. Det er udarbejdet af en ekspertgruppe og repræsenterer et omfattende forsknings- og udviklingsarbejde.

E B

F. Heisterberg-Andersen
Stabschef ved Chefen for Søværnet

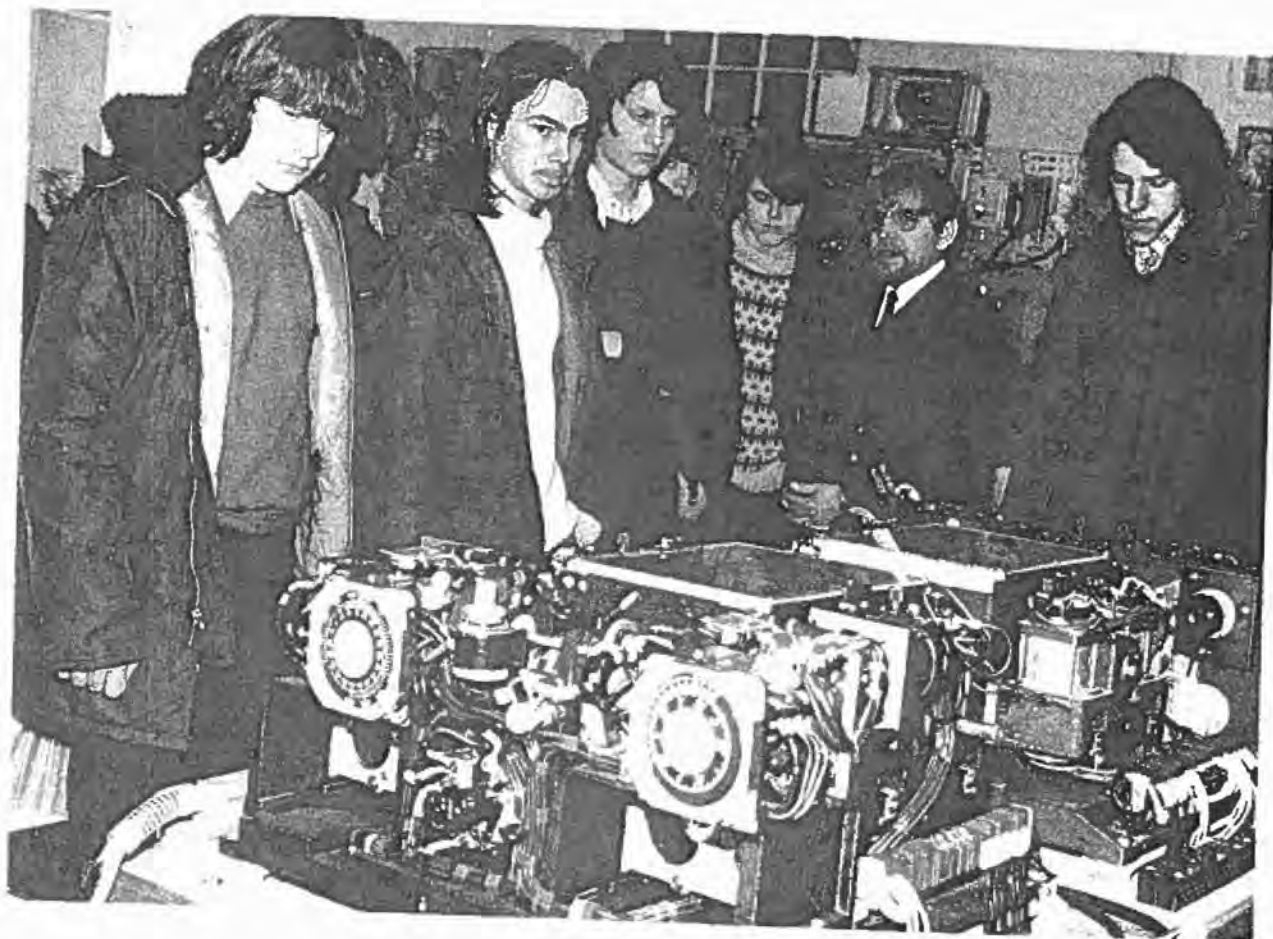
SØVÆRNS- ORIENTERING

350 skoleelever til uddannelsesdag

Mange af Søværnets tjenestesteder, såvel skibe som landtjenestesteder, har i årenes løb haft besøg af erhvervspraktikanter fra landets skoler. Praktikanterne ønsker med egne øjne at se, hvori Søværnets mangfoldige uddannelsestilbud til ungdommen egentlig består.

Som en introduktion af forsvarets uddannelsestilbud til ungdommen holdes hvert år en såkaldt "uddannelsesdag". Den omfatter dog ikke alene muligheder i forsvaret, men også andre muligheder i samfundet, såvel statslige som private. Uddannelsesdagene startede

så småt for 4-5 år siden og er vokset støt og sikkert siden da.

Uddannelsesdagene - den ene dag er blevet til flere - afvikles i denne måned. De omfatter kun elever fra hovedstadsområdet. Tilslutningen til dem bliver større og større. I år har 9.500 elever meldt sig til uddannelsesdagens mange tilbud, og af disse tegner Søværnet sig i år for 330. Det har derfor været nødvendigt at holde tre uddannelsesdage, nemlig den 5., 14. og 21. februar.

Det er Flådestation København, der for Søværnets vedkommende står for arrangementerne, og det er primært Søværnets konstabelordning og andre valgmuligheder indenfor undervisningsområdet, der orienteres om.

Eleverne ankom til Værftsbrovagten kl. 1300 og kørte til Våbenskolens Værkstedskursus' spiseafsnit for konstabler. Her blev eleverne, der var af begge køn, budt velkommen af en officer fra Søværnets Konstabelskole og fik en dataljeret gennemgang af konstabelordningen. Den omhandlede alle de muligheder, Søværnet kan tilbyde både drenge og piger.

Gruppen blev splittet op i et drengehold og et pigehold. Pigerne fortsatte deres orienteringsbesøg på Søværnets Signalkursus

med forevisning af det materiel, de vil komme til at arbejde med, og de fik en gennemgang af den uddannelse, der er baggrunden for et sådant virke. Efter besøget på signalkursus, fortsatte de til Marinekasernens sygeafdeling.

For drengenes vedkommende var der en udførlig gennemgang af uddannelsen til elektromekaniker. De blev delt i to hold, hvor det ene orienteredes om den praktiske uddannelse på værkstedskursus ved en rundvisning i kursets teoretiske og praktiske klasseværelser. Det andet hold blev i spisesalen, hvor der med opbyggede stande som grundlag blev gennemgået indholdet af værkstedskursets 8 semestere. Senere tørnede de to hold, så alle fik samme orientering.

Kl. 1445 var der arrangeret besøg for både piger og drenge om bord i minelæggerne FALSTER og SJÆLLAND.

Under besøget den 5. februar inspicerede chefen for Søværnet samtidig værkstedskursus og de udstillede stande i spiseafsnittet.

(FLS KBH)

Helikopter-bjærgningen

Bjærgningen af den forulykkede helikopter fra Grønlandsfly er nu blevet indstillet. Det skete efter aftale med havarikommissionen, da inspektionskutteren MAAGEN og frømand havde gennemført en afsluttende eftersøgning i området, hvor skroget blev bjærget. Enkelte vragdele blev lokaliseret.

Forud havde frømandene afmærket den del af vraget, der blev slæbt ind på grundt vand - ca. 24 m - ud for Agpanguit. Et net forsøgte anbragt under vraget, men bjærgningen mislykkedes. Vraget blev derefter slæbt ind på 12 m dybde for at give frømandene bedre arbejdsmuligheder. Her blev det syet ind i et system af wirer og løftetrosser. Vraget blev hævet og anbragt i sandsugeren GUSTAV.

Miniubåden, der har gjort en fortræffelig indsats, er af inspektionsskibet INGOLF blevet transporteret til Narssarssuaq, hvor Grønlandsfly overtog den videre hjemtransport.

Alt deltagende personel fortjener anerkendelse for et stort og kompliceret bjærgningsarbejde, der blev gennemført under særdeles vanskelige forhold.

(GLK)

Søredningstjenesten satte rekord

Søredningstjenesten under Søværnets operative Kommando iværksatte i fjor 338 aktioner for at redde, eftersøge eller assistere nødstedte på søen. Det er det hidtil største antal aktioner på et år.

I 1968 iværksattes 226 aktioner, i 1969 320, i 1970 264, i 1971 273 og i 1972 290 aktioner.

I lighed med tidligere år blev der i fjor igangsat en del aktioner, hvor det ved eftersøgningen ikke har været muligt at konstatere en søulykke. Der er også forekommet adskillige tilfælde, hvor der er afgivet nødsignal (rød pyroteknik) i situationer, hvor man har været i vanskeligheder, uden der har foreligget en egentlig nødsituation. Søredningstjenesten indskærper i den forbindelse de internationale søvejsreglers artikler 31 og 12 om anvendelse af nødsignaler.

Der var i fjor 19 eftersøgninger af erhvervsanvendte fartøjer, 89 af lystfartøjer, 11 pumpeassistancer, 4 slukningsassistancer, 37 bugseringsassistancer og 1 til eftersøgning af forulykket fly. Der var 34 aktioner i forbindelse med evakuering af skibsbesætninger og 31 ved evakuering af patienter fra skibe. Eftersøgning af overbordfaldne og badende skete i 21 tilfælde.

Endelig var der 21 aktioner, som afbløstes, fordi situationen kom under kontrol, og 70, hvor ingen nødsituation kunne erkendes.

(SOK)

Chefen for Søværnets besøg ved Værkstedsskolerne og Søværnets Eksercerskole

Den 5. februar aflagde chefen for Søværnet besøg ved Søværnets Værkstedsskoler, og fik gennem orientering og inspektion et meget positivt indtryk af disse uddannelsers tilrettelæggelse og gennemførelse. Det kan bl.a. bemærkes, at ved svendepøverne ved disse værkstedsskoler opnås gennemgående bedre resultater end ved tilsvarende civile skoler. Dette giver sig udslag i en procentvis større tildeling af medaljer og anerkendende omtale.

Uddannelserne har været gennemført siden 1962 og placeret 3 forskellige steder - i Thorshavnsgade (det gamle våbenarsenal), Lergravsvej (det gamle televæsen) og på Holmen, og der forestår en

flytning til et fælles område på Holmen.

I forbindelse hermed og som følge af udviklingen af den civile lærlingeuddannelse foretages en tilpasning af uddannelsesplaner og organisation. Nævnte ændringer i den civile uddannelse af lærlinge stiller øgede arealkrav og øgede krav til uddannelsesmateriel.

Der findes visse problemer m.h.t. konstablers(T) nyttetjeneste, hvorfor der vil blive foretaget en nærmere undersøgelse heraf. I denne forbindelse vil det blive undersøgt om konstabler/overkonstabler (T) i større udstrækning kunne anvendes i vedligeholdelsestjenesten også uden for egen enhed - til fordel både for de pågældendes egen uddannelse og for flådens beredskab.

Chefen for Søværnet har også besøgt Søværnets Eksercerskole for at blive orienteret om forløbet af den ny uddannelse, der er påbegyndt her ved indkaldelsen af første 9 måneders hold i JAN måned i år.

Her gav uddannelsen ligeledes et meget positivt indtryk. Tilrettelæggelsen og gennemførelsen af det stramme program har været yderst problemfyldt, men et vel gennemført planlægningsarbejde har tilladt en i alt væsentligt gnidningsfri afvikling.

Det bør dog bemærkes, at vejrforholdene har været sjældent gunstige for årstiden og ikke på nogen måde har lagt hindringer i vejen for uddannelsens gennemførelse.

Specielt er der grund til at fremhæve den ny skydeuddannelse mod selvmarkerende mål, som gav indtryk af stor effektivitet, og som tillige medfører væsentlige besparelser af ammunition.

Uddannelsens største problem har været en utilstrækkelig enkadrering. Der er kun 1 af 2 sergenter pr. deling med 27 værnepligtige, og det er for få til at overvåge så mange under en intensiv uddannelse.

Et fuldstændigt overblik over uddannelsens resultat kan først fås, når det kan konstateres hvordan den virker i praksis for den videre personeluddannelse om bord, og ved specialskolerne samt for enhedsuddannelsen.

Bortset fra mindre tidsjusteringer de enkelte fag imellem er det for nærværende tanken at gennemføre den næste skole på grundlag af samme uddannelsesplan.

(MST)

Militærpsykologiske publikationer

Militærpsykologisk Tjeneste mener, at mange i forsvaret ikke kender de publikationer, den udgiver. Man er forbavset over, så ofte det må konstateres, at folk ikke kender publikationer, som de har en indlysende interesse i at kende.

Militærpsykologisk Tjeneste fordeler sine publikationer i et oplag svingende fra 600 til 1500 eksemplarer - alt efter behov. I almindelighed fordeles oplaget med mindst to eksemplarer til hvert tjenestested, men hvis emnet gør det hensigtsmæssigt, udvides fordelingen. Det gælder f.eks. de publikationer, der omfatter holdningsmålinger.

På omslaget af hver publikation findes en fortegnelse over samtlige udgivne skrifter. Hvis den publikation, man søger, ikke findes i tjenestestedets samlinger kan man blot ved en telefonopringning til Militærpsykologisk Tjeneste, (ol) As 4700, lokal 61, få tilsendt et eksemplar til personligt brug.

Militærpsykologisk Tjeneste har i 1973 udgivet følgende publikationer:

Holdningsmåling i forsvaret. Steen Borup-Nielsen, Erik Kousgaard og Bent Rienick. 2. udgave.

Autoritet. Niels Haarby Hansen.

Samarbejdstræning for samarbejdsudvalg, - skitse til et træningsprogram. Steen Borup-Nielsen og Conrad Ottesen.

Introduktionskursus, Benta Lønge.

Orientering vedrørende udnyttelse af sessions- og rekrutprøver. (Muligheder og begrænsninger). Bendt Petersen.

Forsvarschefens spørgeskema MAR 1973 - Resultater.

Internt TV. Undervisning og samspilstræning. Jørgen Peter Madsen.

Om begrebet organisationsudvikling. Conrad Ottesen og Steen Borup-Nielsen.

Holdningsmålinger for menige i forsvaret. Rapport nr. 1 og 2. Erik Kousgaard.

(MPT)

Indland kort

Forsvarskommandoen har tiltrådt, at Søværnets Materielkommando anskaffer nyt sejl- og tovværksmateriel til øvelseskutteren SVANEN og THYRA. Udgifterne andrager ca. 80.000 kr.

I dagene 11.-13. februar har Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste holdt kursus for redaktører og medarbejdere ved tjenestestedsblade. Det skete på Idrætshøjskolen i Århus under medvirken af lærerkræfter fra Danmarks Journalisthøjskole.

Minelæggeren FYEN skal have fire skoleelever om bord som erhvervspraktikanter i perioden 18.-23. februar. De fire drenge kommer fra Århus, Ry og Næstved.

Søværnets Taktikskole holdt i fjor 176 kurser i radar, kampinformation, kommunikation og fjernkending. Der var et samlet time-tal på 21.898, og der deltog næsten 2.000 elever.

Udland kort

Den franske flåde indleder snart planlægningen af et atomdrevet hangarskib på ca. 18.000 t. Det skal være klar i 1980. Flådens tredie atomubåd, LE FOUDROYANT, er på prøvesejlads og indsættes fra juli. En fjerde søsættes i foråret, og en femte ventes sidst på året.

Det nye norske kystdirektorat, der er dannet af havnedirektoratet, lodsdirektoratet og fyrdirektoratet, fik en ikke maritim chef. Det blev ekspeditionschef Ole Vatnan i trafikministeriet. Han er 46 år og socialøkonom.

Sveriges stolte regalskib VASA har lidt den kranke skæbne at blive ramt af oliekrisen. Olie er nemlig grundlaget for den konserveringsvædske, der bruges. Den kan stadig skaffes, men koster over 50 pct. mere. Der skal endnu bruges mindst 50 t, og det koster $\frac{1}{2}$ mio kr., som Sjøhistoriske Museet nu må skaffe.

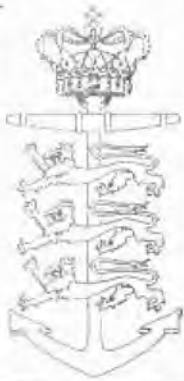
Den britiske flåde har endelig modtaget den nye Mark-24 torpedo, kaldet TIGERFISH, der skal afløse Mark-23 i samtlige ubåde, inklusive de fire POLARIS-både. Den nye torpedo er blevet til efter et langvarigt og usædvanlig vanskeligt udviklingsarbejde.

Den amerikanske flåde vil øge sin styrke i Det Indiske Ocean. Den tæller nu kun to ældre destroyere og et mindre hangarskib. Man har sluttet overenskomst med englænderne om at udbygge havnen på koralløen Diego Garcia til orlogsbasis, så den kan modtage atomubåde og større overfladeenheder.

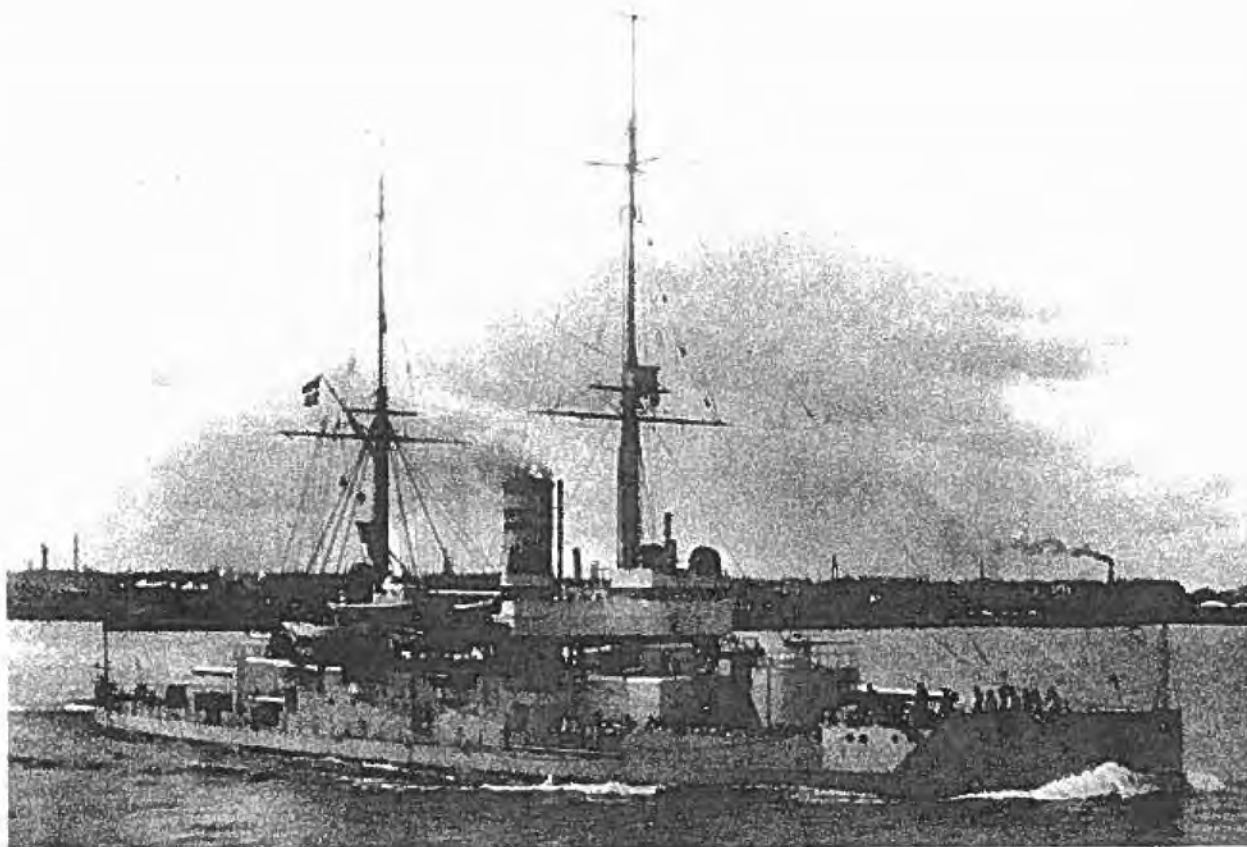
Søkrigshistoriens første slag mellem missilenheder er baggrunden for den svenske kystflådes netop indledte taktiske øvelser i Hanøbugten. Øvelsesplanen bygger bl.a. på en søkamp under sidste Mellemøst-krig, hvor underlegne israelske enheder totalt udmanøvrerede en syrisk missilbådsflotille.

Pentagon oplyser, at russerne har opsendt en ny type satellit i Det Indiske Ocean med det formål at kontrollere den amerikanske flådes bevægelser i dette område og de tilgrænsende farvande.

Thostrup

SØVÆRNS- ORIENTERING

Radio i Søværnet i 70 år.

Søværnets Taktikskoles Kommunikationskursus har passeret 70 årsdagen for sin start. Den nøjagtige dato lader sig ikke fastslå, men af radiomester H.F.M. Hansens bog om gnisttelegrafiens indførelse i marinen fremgår det, at der fra efteråret 1903 holdtes et eller flere telegrafkursus på 8 uger med 5 timers daglig undervisning.

Dette kursus skulle alle matroskorpsets og søminekorpsets yngre underofficerer efterhånden gennemgå. Der blev givet undervis-

ning i såvel almindelig telegrafering som gnisttelegrafering og for matrosunderofficererne i elektroteknik.

Søminekorpset var i 1899 af Marineministeriet beordret til at holde indledende forsøg med telegrafering uden tråd, og det blev Søminekorpsets II. afdeling, der skulle forestå dem, fordi personalet havde fået indgående teoretisk og praktisk uddannelse i elektroteknik.

Den 1. august 1902 installerede man de første radiostationer i panserskibene HELGOLAND og HERLUF TROLLE, og selv om rækkevidden ikke var imponerende, ca. 65 km, blev man hurtigt klar over gnisttelegrafens betydning. Den ene af disse stationer findes nu på Museumsmagasinet.

I 1903 sendte søminekorpset 3 særligt kvalificerede underofficerer til telegrafiuddannelse ved statstelegrafen. Skolelokaler indrettedes i stueetagen i Gamle Østre Takkeladshus. Da der blev oprettet flere stationer, blev det nødvendigt at udvide uddannelsen. Fra 1906 måtte man også uddanne værnepligtige telegrafister, der

blev udtaget blandt værnepligtige med elektriker-uddannelse. Indtil 1905 havde man udelukkende benyttet modtagning med kohører (magnetdetektor) i forbindelse med et skriveapparat, men nu overgik man til at modtage med "høremodtagning pr. telefon", hvorfor faget høring indgik i undervisningen.

Uddannelsen foregik på den måde, at læreren med morsenøgle tilsluttet en summer sendte træningsdepecher med en hastighed efter elevens standpunkt. Ved afslutning af skolen i 1906-07 var gennemsnittet således: Almindelig telegrafering 87 tegn pr. minut (uddannelse i 62 timer), gnisttelegrafering 16 forståede tegn pr. minut (37 timer) og aflæsning med telefon 52 tegn pr. minut (90 timer).

I 1907 oprettedes den første gnisttelegrafskole for officerer. Den varede en måned og havde 6 elever fra Søværnet, 2 fra Hæren og 2 ingeniører fra Statstelegrafene. I 1908 fik skolen den første automatiske morsetegnsender fra Store Nordiske, - også i dag anvendes selskabets transmittere i uddannelsen. I 1909 oprettedes Orlogsværftets certifikat for radiotelegrafister. Ved den første prøve bestod 13 af 19 elever. Kravene var de internationale,

nemlig høring 100 tegn og morsning 100 tegn pr. minut, de samme krav som i dag til 2. klasses certifikat.

I radiotelegrafskolen var installeret en komplet knaldgnistelegrafstation til øvelsesbrug. Den benyttedes også som kystradiostation og må således betragtes som den første "flåderadio" og offentlige kystradiostation. I 1908 byggedes en ny Orlogsværftets Radiostation - bygningen bruges nu til idrætshytte. Denne station blev benyttet til både militær og civil tjeneste helt op til 1943, de sidste år dog som senderstation. Modtagerstation var blevet indrettet på Strickers Batteri.

I 1920 ansatte Marinen de første faste radiotelegrafister, hvoraf en del modtog deres uddannelse på Matros- og Søminekorpsets Radioskole, som den nu hed. I 1922 ændredes korpsets navn til Søminevæsenet, der kom til at bestå af 3 afdelinger: Mine-, Torpedo- og Radioafdelingen. Som midlertidige befalingsmænd ansattes civile radiotelegrafister, der gennemgik et 6 måneders kursus på radioskolen. Fra 1929 holdtes konkurrenceprøver, hvor de bedst placerede fik pengepræmier.

I 1932 blev dæksofficerstanden ophævet, og radiotjenestens befalingsmænd kom til at bestå af radiomestre I og II, radiotelegrafister I, II og III samt kontraktantagne radioundertelegrafister I og II. Det blev senere ændret til materielmestre I og II, radio-kvartermestre I, II og III, radio-underkvartermestre I og II og radio-mather. De sidste blev rekrutteret fra lærlingene, der var 14-16 år ved antagelsen, og de fik i 2. og 3. år specialuddannelse på radioskolen. Fra 1935 antoges math-elever i stedet for lærlingene. De var 17-21 år. Denne uddannelse blev bibeholdt indtil 1943.

Den 27. september 1945 genoptoges undervisningen på radioskolen med 7 radio-mather, hvis undervisning var blevet afbrudt af krigen. Fra 1946 påbegyndtes undervisning af 20 radioelever og 12 værnepligtige fra Hærens Flyvetropper. Fra 1947 uddannedes almindelige værnepligtige til radiotelegrafister (de såkaldte "lynfrosne") på et 4 måneders kursus.

Kravene til signal- og radiotjenesten udvidedes stærkt, især ved landets indtræden i NATO. Flere befalingsmænd blev sendt på kursus ved engelske radio- og signalskoler. I 1951 oprettedes Kystflådens signalkursus med undervisning af matros-underkvartermestre og -mather på kaserneskipet FYEN, og senere tildels også på radio-

skolen. Her var de første spirer til elektroniskolen begyndt at vokse op sammen med radar- og sonarundervisning.

Fra 1955 indrettedes Signalskolen i de nuværende lokaler i Gamle Østre Takkeladshus og omfattede foruden uddannelsen af tjenestegrenene signal og radio også f. eks. krypto-, signalofficers- og materieluddannelse.

I 70-året for skolens start er det største problem, at tilgangen af elever til signal og radio er alt for ringe. Der er flere årsager hertil, men først og fremmest, at uddannelses tilbuddet ikke længere er attraktivt nok. At klasseværelserne på Søværnets Taktikskoles Kommunikationskursus, som skolen nu hedder, ikke opfylder kravene til et moderne uddannelsescenter, er klart, men det opvejes af et godt miljø og stadig erhvervelse af tidssvarende materiel. Hertil kommer sidst, men ikke mindst, en stab af dygtige instruktører, der forstår at tilgodese kravene fra såvel eleverne som til moderne kommunikation.

Den 70-årige er still going strong, siger skolen selv.

(SIS)

Færre våbentyverier fra forsvaret

De ændrede beredskabsbestemmelser medfører, at der er færre folk på kaserneområder o.lign. Det har gjort det endnu mere nødvendigt at sikre de udleverede våben. Forsvarskommandoen har derfor i et signal samlet bestemmelserne for opbevaring af våben og i enkelte tilfælde skærpet dem.

Det understreges, at våben ikke må opbevares i bygninger, der ikke er sikrede mod tyveriforsøg. Ved tjenestesteder i land skal man ved at udtage vitale dele og opbevare dem under lås sikre sig, at våben ikke kan fjernes i funktionsdygtig stand.

For de forskellige våben er det følgende vitale dele:

pistol M/51 og M/59	: bundstykke
pistol M/49 og M/49 (62)	: piben
5,6 mm udskiftningssæt M/49	: piben
5,6 mm instruktionspibe M/67	: piben

maskinpistol M/41, M/44 (37) og M/49	: bundstykket
instruktionsgevær M/52 og M/60	: låsen
6,5 mm instruktionsgevær M/65	: låsen
finskydningsgevær M/68	: låsen
gevær M/52 og M/53 (17)	: låsen
gevær M/50	: bundstykket
gevær M/66	: låsen m/bundstykke
maskingevær M/62	: låsen og reservelåsen
maskingevær M/48	: bundstykkesperplade

De samme regler gælder for våben, der efter bestemmelserne opbevares privat, Våben, der opbevares på gange o. lign. skal yderligere sikres, f. eks. ved kæder eller stålstænger.

Antallet af våbentyverier er iøvrigt gået ned. Det ser ud til, at tidligere skærpede bestemmelser er ved at bære frugt.

(FKO)

Indland kort

Forsvarsministeriet har bestemt, at der fremtidig kun kan indkøbes dagblade for Velfærdstjenestens midler til brug for daglønnet personel. Tjenestesteder og skibe indenrigs vil fra 1. april kun kunne abonnere på dagblade beregnet for daglønnet personel, mens der ingen ændring sker for Færøerne, Grønland og skibe udenrigs.

3 officerer fra Søværnets Våbenskole har i Paris deltaget i et kursus vedrørende blandingsgasudstyr indkøbt til Dykkerkursus. Udstyret er anskaffet med henblik på at påbegynde undervisning i blandingsgasdykning.

12 elever fra Flyvevåbnet og Flyverhjemmeværnet har i tiden 7.-25. januar gennemgået instruktørkursus ved Søværnets Taktikskole, Fjernkendingskursus. Der blev bl.a. undervist i instruktionsteknik og flykendingsmateriale.

Søværnets Eksercerskole har holdt fest i anledning af indkaldelsen af de første 1100 rekrutter til 9 måneders tjeneste. Den formede sig som et show i eksercerhallen med deltagelse af solister, musikgruppe og tamburkorpsset. Festen blev meget vellykket.

I anledning af den nye militære straffe- og retsplejelovs ikrafttræden den 1. april påtænker Forsvarskommandoen at afholde et seminar for rettergangschefer for at gennemgå lovene og de tilknyttede administrative bestemmelser.

Udland kort

Fem norske orlogsgaster er under arrest efter at have bemøgtiget sig landgangsfartøjet BORGSUND fra Ramsund Orlogsstation. Et andet landgangsfartøj kunne ikke standse dem, men de blev opbragt efter 5 timers sejlads af en torpedobåd.

Den fjerde svenske torpedobåd af SPICA-klassen er blevet søsat fra Karlskronaværftet. Den vil blive navngivet VARBERG af arbejdsminister Ingemund Bengtsson.

Det Arktisk Canadiske Selskab har påbegyndt bygningen af en 45 fod batteridrevet undervandsbåd, som skal bruges til videnskabelige undersøgelser under isen. Den vil koste ca. 1 mio. dollar og bliver den første af sin specielle type i verden.

Det svenske Sjöfartsvärk har købt tre nye lods både til 650.000 sv. kr. pr. stk. Der arbejdes desuden med en helt ny type hurtiggående lods båd i letmetal, der skal indlede en helt ny serie lods både. Også en isbrydende lods båd er planlagt.

Helikoptere fra den britiske flåde har efter en glimrende indsats reddet 28 sømænd fra fragtskibet LUTRIA i Kanalen. Det skete under en orkan. To af piloterne var vesttyskere, der lige var ankommet til marinens redningscentral for at gennemgå et kursus i søredningstjeneste.

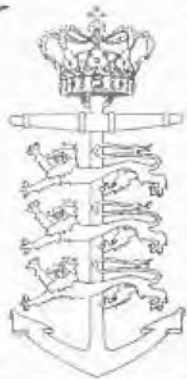
Den amerikanske kongres har bestemt, at forsvarets musikkorps straks skal nedskæres. For flådens vedkommende nedlægges 23 af de 39 musikkorps. Det betyder afskedigelse af 300 musikere og en besparelse på 2 mio. dollar om året.

Den svenske flådes øvelsesfartøjer GLADAN og FALKEN får det hidtil længste sommertogt, der indledes i Karlskrona den 6. maj, tre uger før normalt, og slutter den 26. september. De får lov til at deltage i Sail Training Race, som starter i København, men heller ikke i år deltager de i Kieler Woche.

Royal Navys nyeste skib, missildestroyeren BRISTOL, 6.750 t, er klar til for første gang at prøve de nye Sea Dart-missiler mod et skibsmål. Målskibet bliver den gamle fregat WHIRLWIND på 2.850 t. Prøveskydningerne uden mål er forløbet tilfredsstillende.

Svenske rekrutter har 2-3 gange flere sygemeldinger end civile i samme alder. Hærens procenttal er større end Flyvevåbnets og Marinens. Tallene menes at afspejle en tendens i samfundet, hvor antallet af sygemeldinger er fordoblet siden 1963.

Thostrup

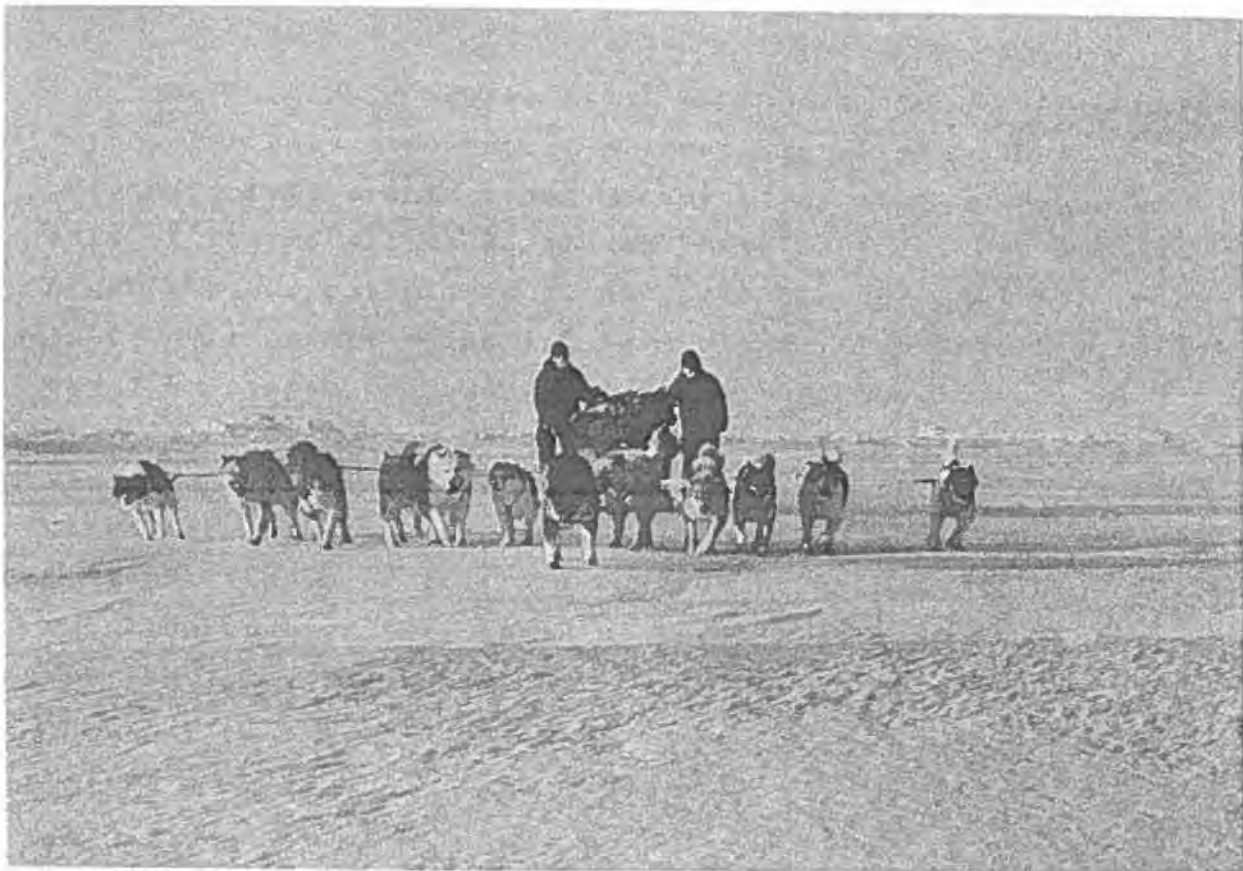
SØVÆRNS- ORIENTERING

En kvart million km med slædehunde

Slædepatruljen SIRIUS i Nordøstgrønland har indtil nu kørt 232.856 km. Næste år kan patruljen holde 25 års jubilæum og vil da med sikkerhed have passeret en kvart million km.

Og hvilke kilometre! Når det overhovedet har kunnet lade sig gøre at tilbagelægge en så stor strækning i den ubeboede, barske ødemark, hvor det er mørk nat det meste af året, og hvor temperaturen ofte falder til minus 45 grader, skyldes det to ting, slædehundredes uovertrufne egenskaber til netop dette slidsomme og farefulde arbejde, og personellet vil-

je og udholdenhed. Hertil må lægges slædefolkenes dybe forståelse af hundenes betydning.

Hunden kan måske synes at være et forældet transportmiddel, men det gælder ikke for den arktiske isørken. Den kan bevæge sig på tynd is i buldrende mørke og tåler selv de laveste kuldegrader uden "motorstop". Dertil kommer, at der aldrig er behov for opsendelse af reservedele og driftsmidler. Patruljen har i dag 70 grønlandske slædehunde, hvoraf mange nedstammer fra den berømte "Thora", hvis karakteristiske hoved ses på forsiden.

Slædepatruljens hunde, der er blevet til gennem mange års udvælgelse, må betegnes som aldeles formidable. Deres styrke og nøjsomhed er enestående, og deres glæde ved at være trækhund er betagende. Vægten for en patruljehund er 45 kg - større end for en almindelig grønlandsk hund, fordi den i modsætning til grønlændernes jagthunde skal trække tunge læs i mange måneder. På slæderejserne fodres de med tørfisk eller patentfoder, men glæden er stor, når kusken nedlægger en sæl.

Et slædehold består af to mand og 11 hunde. Personellet bygger selv slæderne af opsendte materialer. Det er en betydningsfuld ordning, der medfører, at man ved havarier selv er istand til at få slæden køreklar igen. Det er ikke nogen kostbar patruljering. Når alle SIRIUS' udgifter er betalt, hver eneste krone til forsyninger, lønninger, materiel osv., er prisen pr. overvåget kilometer knap 100 kr.

SIRIUS-folkene håber til sommer at få moderniseret og vedligeholdt deres hovedbase på Daneborg. Det vil i modsætning til andre byggearbejder i forsvaret foregå som selvbyggeri. Selvhjælp er et grundlæggende princip i patruljens virke. Alle opgaver skal løses af personellet. Specialister kendes ikke, jo, man kender én - begrebet patruljemanden.

(MST)

Forslag om fælles fjernskrivsystem

På grundlag af beslutning i Forsvarsministeriets Rationaliseringsnævn har ministeriets rationaliseringsafdeling i en arbejdsgruppe under ledelse af kommandørkaptajn E. Skov-Jensen gennemført en forundersøgelse til en rationaliseringsundersøgelse af signaltjenestens organisation og drift i forsvaret.

Resultatet af undersøgelsen fremgår af en rapport til Forsvarsministeriets Rationaliseringsnævn. Det konstateres heri, at der ikke skønnes at være behov for egentlige rationaliseringsundersøgelser af enkeltområder inden for signaltjenesten, men at der gennem investeringer på de tekniske områder vil kunne foretages systemforbedringer, hvorved signaltjenesten vil kunne effektiviseres væsentligt.

Man har her peget på oprettelse af et fællesværns fjernskrivsystem som første led henimod skabelsen af et fuldt integreret forsvarets kommunikationssystem omfattende såvel telegraf- som telefonformidling af signaler og automatisering af relæfunktionerne i de nuværende fjernskrivernet.

For at kunne afgive et skøn over de økonomiske konsekvenser m.v. af sådanne tekniske systemforbedringer har arbejdsgruppen foretaget en sammenligning mellem driftsbudget for de nuværende systemer og et sådan nyt system. Det skal imidlertid understreges, at direkte sammenligning ikke er mulig på det nuværende grundlag.

Arbejdsgruppen anslår, at der på driftsbudgettet kan spares ca. 7 millioner kroner, og den forudsete investering anslås til ca. 15-18 millioner kroner. Beløbene skal behandles med forbehold og skal kun betragtes som en rettesnor. Det samme forbehold skal tages ved bedømmelsen af investeringsbehovet i forbindelse med etablering af et nyt system.

Udover opnåelsen af de umiddelbart tilstræbte mål:

- Et fællesværns fjernskrivsystem
  - Automatisering af relæfunktionerne
- mener arbejdsgruppen at kunne pege på følgende fordele ved det skitserede forslag:
- En signalformidlingskapacitet, der er tre til fire gange så stor som de nuværende systemers
  - Mulighed for integrering af kommunikationsbehovet for de operative systemer
  - Mulighed for integrering af kommunikationsbehovet for et "Command and Control Information System" (CCIS)
  - Mulighed for integrering af kommunikationsbehovet for administrativ datainformation (Personelrapportering, regnskabs- og materielrapportering).

Etablering af et nyt system vil efter arbejdsgruppens opfattelse kræve en projektorganisation til varetagelse af projektering, planlægning og gennemførelse. Projektorganisationen foreslås etableret under Chefen for Forsvarsstaben.

Det skal bemærkes, at Rationaliseringsnævnet endnu ikke har taget stilling til, om arbejdsgruppens forslag skal søges gennemført.

(MST)

Bedre uddannelse af talsmænd

Talsmændene for de værnepligtige menige har meddelt, at de føler sig dårligt rustet til at varetage talsmandserhvervet, når de vælges til dette på skib eller andet tjenestested efter afsluttet grunduddannelse ved Søværnets Eksercerskole.

Chefen for Søværnet har derfor henstillet til formændene for kontaktudvalgene om at foranstalte uddannelse af talsmændene inden for eget kontaktområde. For eskadrernes vedkommende første gang f.eks. i perioden 4. - 10. marts.

Uddannelsen bør ledes af en kvalificeret befalingsmand og omfatte emner, som erfaringsmæssigt er af særlig betydning for det enkelte kontaktudvalg. Det foreslås, at repræsentanter for nuværende talsmænd inden for området inddrages i planlægningen.

Følgende emner bør som minimum indgå i orienteringen: Ret og pligt, udnyttelse af fritiden, socialrådgivning og økonomiske forhold.

Kontaktudvalgene anmodes om at medvirke til, at pladserne på centrale talsmandskursus udnyttes af talsmænd, der har behov derfor. Det har i en række tilfælde, sidst i perioden 7. - 11. januar, været nødvendigt at aflyse disse kursus på grund af manglende tilmelding.

Ved lov om samarbejde i Forsvaret af 7. juni 1967 blev det bestemt, at talsmænd skal uddannes i tre faser: en foreløbig orientering, lokale kursus og centrale kursus. Den foreløbige orientering gives ved Søværnets Eksercerskole og de centrale kursus ved Forsvarets Kursusinstitution. Den lokale talsmandsuddannelse blev i en længere periode givet ved flådestationerne, men ophørte, fordi udbyttet var for beskedent.

(MST)

Indland kort

To officerer og to talsmænd for de værnepligtige menige deltager efter indbydelse i den årlige svenske værnepligtskonference. Den finder sted i perioden 12. - 14. marts i Örebro.

Det færøske lagting har gennem den færøske folketingsmand Johan Nielsen anmodet om, at et af Søværnets inspektions-skibe foretager inspektioner af de nye, periodevis fredede fiskeriområder. Forsvarskommandoen har beordret inspektions-skibet HVIDBJØRNEN til området.

Miljøstyrelsen indleder 1. maj en undersøgelse af forureningen i samtlige danske farvande. Den koster 20 mio. kr. og gennemføres i samarbejde med norske, svenske og vesttyske miljøteknikere.

Forsvarsakademiet påtænker en studierejse til Sverige for som led i undervisningen at blive orienteret om det svenske forsvars organisation, totalforsvaret og en MILO-organisations opgaver. Rejsen finder sted den 2. maj og alle elever deltager.

Chefen for de amerikanske flådestyrker i Europa, admiral Worth H. Bagley har aflagt sit første besøg i Danmark. Han blev modtaget af chefen for Søværnet og fik en orientering om det danske Søværn i Forsvarskommandoen.

Årets første store flådebesøg finder sted i dagene 21.-25. marts, da den svenske kystflåde med 25 enheder lægger til ved Langelinje. Chefen for styrken er kontreadmiral Christen Kirkegaard.

Chefen for Søværnet inspicerede uddannelsen af menige på Artillerikursus Sjællands Odde den 20. februar. Inspektionen omfattede bl.a. orientering om praktisk og teoretisk uddannelse samt overværelse af skydning.

Udland kort

Den amerikanske flåde har modtaget et nyt eskorteskib af HEWES-klassen. Det har fået navnet PHARRIS efter en kaptajnløjtnant, der udviste heldtemod under angrebet på Pearl

Harbour. Besætningen er på 241 mand.

Der skal nedsættes en neutral svensk kommission, der skal undersøge alle søulykker. Den skal arbejde som den eksisterende fly-havarikommission og have teknisk, juridisk og nautisk kundskab. Kommissionen skal aflevere en rapport senest en måned efter ulykken.

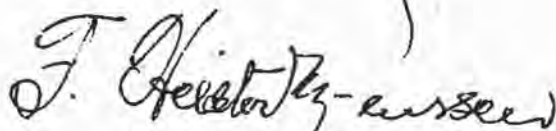
Havnebyen Porto Empedale på Sicilien har opkaldt en gade efter den britiske kommandør Ian Powe, der ydede fremragende hjælp til ofrene for jordskælvet i 1968. Han overværede selv højtideligheden som chef for fregatten YARMOUTH.

I de sidste 10 år har ulykker i det svenske forsvar vist en stærkt faldende tendens. Våben- og flyulykker er meget få. De fleste trafikulykker rammer personel på vej til eller fra orlov, navnlig på grund af for lidt søvn.

Den tidligere britiske destroyer MATAPAN fra 1944 er indgået i flådens tjeneste som sonar-forsøgsskib. Ombygningen har stået på i 3 år og har kostet 2,5 mio. pund. Skibet har bl.a. fået en ny bov og en helt ændret brokonstruktion. Det får base i Portland.

Nedskæringen af det amerikanske flådebudget betyder, at 11 skibe fra Stillehavsflåden, 4 fra Atlanterhavsflåden og 16 hjælpeskibe vil blive lagt op inden 1. juli. Der er dog planer om at afstå nogle af skibene, hvis gennemsnitsalder er 26 år, til andre lande.

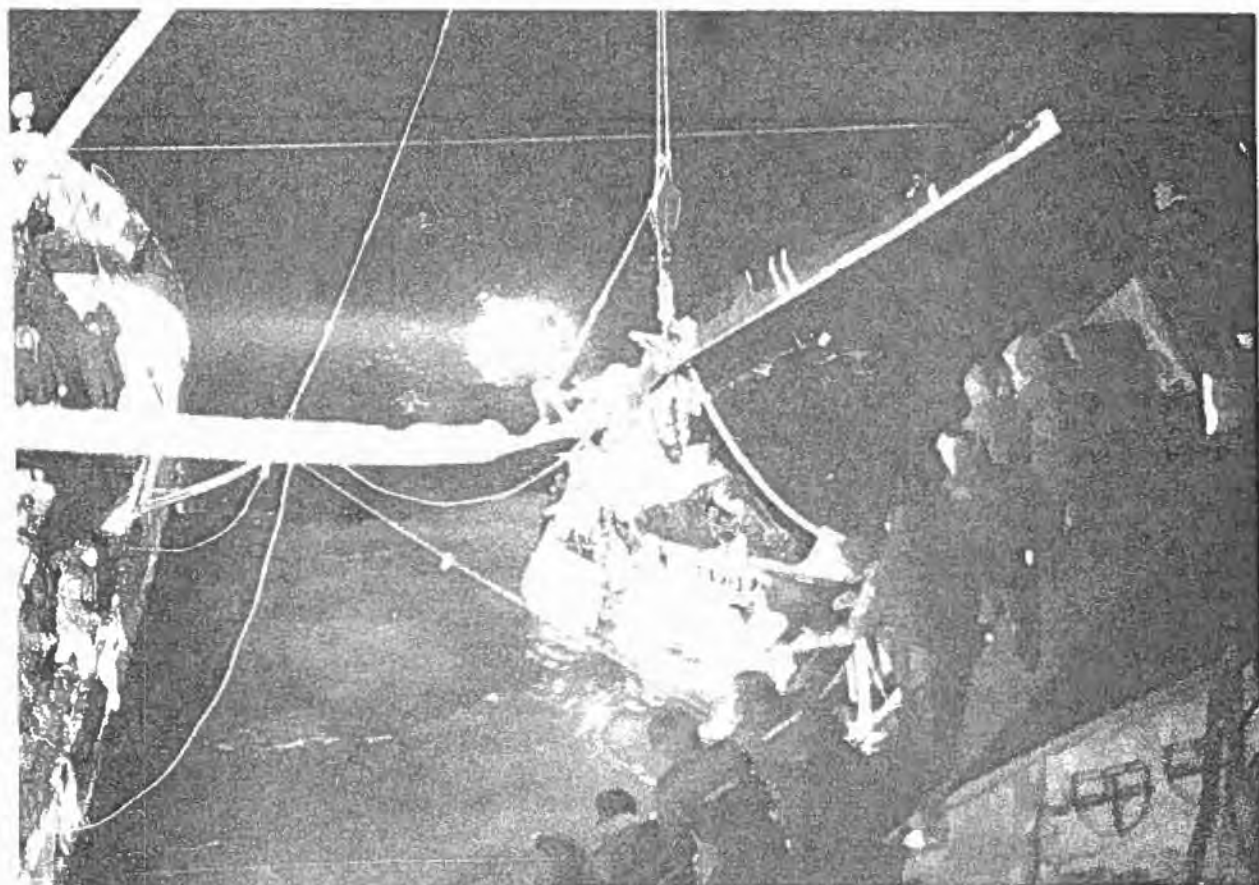
E 6

F. Heisterberg-Andersen

Stabschef ved Chefen for Søværnet

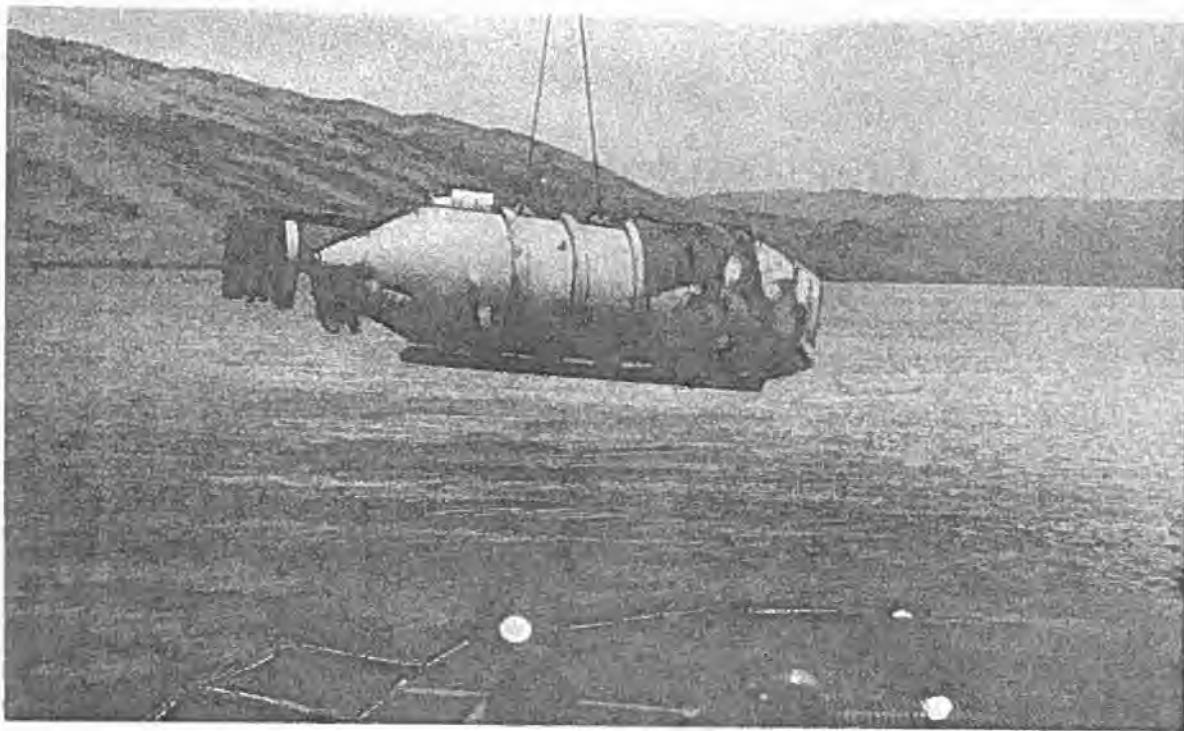
SØVÆRNS- ORIENTERING

Helikopterbjærgningen satte rekord

Hævningen af den forulykkede helikopter fra en dybde af 200 m i grønlandske farvande betegnede en imponerende rekord. Det er den største dybde et fly endnu er blevet høvet fra.

Selv om Søværnsorienterings læsere løbende er blevet holdt underrettet om bjærgningsoperationen gennem bidrag fra inspektionsskibet FYLLA og korte indslag fra inspektionsskibet INGOLF, bringer vi dette uddrag fra INGOLF om de opgaver, der blev pålagt inspektionsskibet i forbindelse med selve hævnningen af vraget og transporten af miniubåden.

INGOLF lå fortøjet i de to cementmooringsankre, som var placeret N og S for vraget. Sandsugeren GUSTAV havde sat ubåden i vandet, Politikutteren NAKUAK var sikkerhedsfartøj for ubåden, og MAA-GEN lå klar med 11 ton ferskvand til oversprøjtning af vraget, når det kom ud af vandet, for at forhindre korrodering af aluminiumsdelene i vraget.

Ubåden arbejdede det meste af dagen med de sidste fastgørelser af de wirestropper, den tidligere med sin mekaniske klo havde placeret rundt om rotorhovedet, til de specialfremstillede "hooks", som var fastgjort i wireforfang til løftetrossen. Kl. 1530 meddelte ubåden, at alt dernede var klar til løft, og INGOLF blev manøvreret hen til vragpositionen. Løftetrossen blev taget ombord gennem stævneklydset i styrbords side og via en trawlerkasteblok ført til spilkoppen på ankerspillet. Kl. 1600 begyndte indhivningen af løftetrossen.

Vejret var godt. Det sneede lidt, og det var helt vindstille. Mens mørket sænkede sig over Narssaq Løb, og skibene tændte deres isprojektører for at belyse INGOLF's fordæk, blev meter for meter af løftetrossen hevet indenbords. Der var helt stille bortset fra de høje smeld og dirren af løftetrossen, hver gang tørrerne skranse på spilkoppen.

Vraget blev stoppet i 9 meters dybde. GUSTAV, som lå fortøjet på INGOLF's bagbords side, overførte ubåden til helikopterdekket for at give plads til vraget i GUSTAV. De 4 frømand, som Søværnets Frømandskorps havde stillet til rådighed for operationen, dykkede for at inspicere vraget. Mens dette foregik, blev GUSTAV halet for- efter og fortøjede med agterenden under brobygningen på INGOLF. INGOLF's styrbords motorbåd gjorde fast i stævnen på GUSTAV for under hele den resterende del af bjergningen at holde GUSTAV's stævn væk fra INGOLF, således at de to skibe dannede en vinkel på 30°.

Frømandene meldte nu, at vraget var sunket sammen, således at passagerkabinen og halen hang nedad, medens det knuste cockpit faldt ind mod rotorhovedet. Desuden fik de placeret to nye wirestropper under rotorhovedet, og med meget besvær fik de den store krog fra GUSTAV's bom hugget i wirestropperne.

GUSTAV begyndte kl. 2140 ganske langsomt at overtage vægten af vraget og hæve det ud af vandet. Desværre begyndte det nu at friske op fra N. Da vraget var halvt ude af vandet, stod det klart for bjergningsledelsen, at de nedadhængende dele kun blev holdt fast ved kabler og mindre pladestykker, og et stort arbejde blev nu udført for at sikre disse dele. Et netslæng blev placeret på ydersiden af vraget, ligesom wirer og nylontrusser blev ført igennem vraget, hvor der var åbninger.

Lidt over midnat, da GUSTAV forsøgte at hive vraget indenbords, gik det i to dele. Ombord i GUSTAV kom kun rotorblade og -hoved samt gearbox, medens resten faldt ned i net og surringer og blev hængende på styrbords side og under GUSTAV. Vejret var nu ret dårligt, og for at redde vragdelene, blev det besluttet at lade NAKUAK bugsere GUSTAV til pynten ved Agpanguit, 1.8 sømil fra nedstyrtningsstedet, og grundsatte disse dele på 20 meter vand. MAAGEN gik i forvejen for med en bøje at markere positionen, der var meget tæt på klipperne.

Kl. 0530 blev vragets sidste del droppet, og alle kunne slappe af efter en lang og anstrengende nat.

Efter at operationen var sluttet for INGOLF og mini-ubåden, blev ubåden i Godthåb sat om bord på INGOLF's helikopterdek agten for styrbords kran, således at den ikke hindrede helikopteroperationer. Derefter afgik INGOLF fra Godthåb til Narssarsuaq.

Under passage af Julianehåbsbugten løb INGOLF ind i en "syd-oster" og måtte hele natten ligge underdrejet af hensyn til ubåden. Dagen efter kom INGOLF ind i Skovfjorden trods mange strandede isfjelde ved Hollænderøen, og ved Qeqertat i fjorden ind til Narssarsuaq mødte man fastisen.

Denne viste sig imidlertid ikke at være så hård, idet elvene i fjorden allerede var tilfrosset i december måned, hvorfor isen for det meste var dannet på saltvand. Den havde en tykkelse, der varierede mellem 20 og 40 cm. Dette betød, at INGOLF med 8 knobs fart kunne bryde isen og gå til kaj i Narssarsuaq. Her blev så ubåden og alt tilbehør samt de 2 amerikanske bjergningseksperter og ubådens tre-mands besætning sat i land.

Dermed var operationen slut, og et kapitel om en stor og ofte barsk indsats i det kolde klima fra alle fire skibe og deres besætninger, som for første gang havde høvet et helikoptervrag fra 200 meter, var skrevet. Det skal endelig nævnes, at der om bord i INGOLF ofte måtte anvendes ret utraditionelle metoder for at gennemføre opgaven, idet skibet ikke netop er bygget til at løse en sådan opgave.

Billederne viser det spændende øjeblik, da vraget i polarnatten dukkede op fra 200 m dybde, og mini-ubåden på hjemvejen efter veludført arbejde

(INGO)

Status vedrørende forsvarsforliget

Forsvarsminister Erling Brøndum har på et pressemøde givet en status vedrørende forsvarsforliget. Han understregede, at det er regeringens hensigt, at forsvarspolitikken fortsat skal baseres på det forlig, der blev indgået i fjor.

For Hærens vedkommende er dækningsstyrkens opstilling i ståen-

de brigadeenheder og hjemsendt supplementsstyrke gennemført med mere end 50%, og den resterende del vil for hovedpartens vedkommende være gennemført 15 MAJ.

Forsvarschefen har bestemt, at det igangsatte arbejde vedrørende omlægning af Hærens struktur skal fortsætte med visse justeringer i forhold til en af Forsvarsministeriets Rationaliseringsafdeling udarbejdet rapport. Arbejdet foregår i Forsvarskommandoen, og det påregnes, at ændringsforslag vil kunne foreligge i den nærmeste fremtid.

Med hensyn til reserveenhederne er grundlaget - organisationskemaer m.v. - for ændring af felthærens enheder tilvejebragt for ca. 85% vedkommende. Øvrige ændringer, herunder for lokalforsvaret, hvor antallet af bataljoner skal øges fra 15 til 21, påregnes gennemført i løbet af 1974. Opstilling af uddannelsesstyrken er påbegyndt.

Der er ingen organisationsændringer for Søværnet i forliget, men i betænkningen er anført, at flådestationerne København, Frederikshavn og Korsør skal tilpasse fredsaktiviteten til det for danske styrker påkrævede. Forsvarsministeriet - ved direktøren for det koordinerende organ for forsvarets tekniske virksomhed m.v. - gennemfører i overensstemmelse hermed en detailundersøgelse af et tidligere udarbejdet principforslag vedrørende Søværnets fremtidige flådestationsordning og har indtil nu udarbejdet 2 delrapporter.

Arbejdet - der også vil omfatte flådestationernes relationer til marinedistrikterne - påregnes afsluttet medio 1974.

I henhold til forliget udfaser Flyvevåbnet to eskadriller, nemlig HUNTER-eskadrillen og træningseeskadrillen.

Bevogtningseskadrillerne er nedlagt, hvilket delvis er foranlediget af forsvarsforligets personeltal.

I overensstemmelse med forliget oprettedes en fællesværns personelplanlægningssektion i Forsvarsstaben pr. 1/9 1973. Samlingen af personelforvaltningen i Forsvarsstaben vil ske pr. 1/6 1975.

I tilslutning til de organisatoriske ændringer gennemføres en ændring af styrkemålene for materiel. Dette koordineres med nyanskaffelser og udskiftning af forældet materiel.

Hæren. Et projekt til iværksættelse af udskiftning af Hærens kampvogne forløber planmæssigt. Bevillingsoplæg til initialanskaffelse forventes forelagt bevillingsmyndighederne for gennemførelse

i 1974/75.

Selvkørende Haubits, 155 mm, der var under levering ved forligets indgåelse, er tilgået og under klargøring for udlevering til enhederne.

Herudover pågår der en række moderniseringsprojekter, hvoraf skal nævnes:

- panserværn, anskaffelse af mellemdistancepanserværn til brigaderne er iværksat.
- hjulkøretøjer - der gennemføres årlige udskiftninger,
- radiomateriel - der gennemføres løbende en udskiftning af Hærens signalmateriel,
- håndvåben - en udskiftning af håndvåbenbeholdningen med mere moderne typer er under forberedelse.

Søværnet. Korvetter. Indledende projektarbejder vedrørende erstatningsbyggeri for enheder af TRITON-klassen er netop iværksat.

Yderligere 2 stk. torpedobåde af typen TB-68 er under kontrahering. Antallet øges herved til 10 stk. af denne type, og forligstallet 18 torpedobåde vil være nået i 1977-78.

Minelæggere. Projektet vedrørende ombygning af en minelægger af FALSTER-klassen med anvendelse som depotskib i fredstid for øje forløber planmæssigt. Ombygningen forventes gennemført i 1974/75. Depotskibet HJÆLPEREN er udfaset og depotskibet HENRIK GERNER vil udgå. når nævnte ombygning er fuldført.

Minefartøjer. Der er iværksat erstatningsanskaffelse af 2.

Flådehelikoptere. De for anskaffelsen nødvendige undersøgelser pågår.

Forliget forudsatte usændret 5 inspektionsskibe, hvoraf det 5. er under bygning. Dette skib vil tilgå i 1975.

Inspektionsskuttere. Der tilgår i år 2 inspektionsskuttere, således at behovet for denne skibstype vil være dækket.

Flyvevåbnet. Suppleringskøb af fly, som følge af et antal fly i 5 eskadriller er hævet fra 16 til 20 fly, er iværksat således:

6 stk. F-100 jagerbomberfly (brugte) er indkøbt i USA.

8 stk. F-100 fly (brugte) er bevilget, og tilsagn om køb fra US Air Force foreligger. Tilbud afventes.

5 stk. F-35 DRAKEN er kontraheret fra svensk producent (SAAB).

Den forudsete modernisering i transporteskadrillen er iværksat

Herved vil

5 stk. C-54 fly blive erstattet af 3 stk. C-130, HERCULES.

Den forudsete modernisering af HAWK raket-systemet er iværksat.

I takt med de organisatoriske ændringer og den materielmæssige tilpasning sker der en ændring af styrkemålene for personellet.

De af forsvarsforliget nødvendiggjorte afskedigelser blandt civilt og militært personel er for alle personelgruppers vedkommende stort set gennemført. På enkelte områder, hvor der er igangværende rationaliseringsundersøgelser, bl.a. i Flyvematerielkommandoen, har det været nødvendigt i mindre omfang at udskyde afskedigelserne af civilt personel til det kommende finansår.

For det civile personel har man i udstrakt grad tilskyndet til reduktioner på frivillig basis i en periode, inden tvangsafskedigelserne blev iværksat; dette har medført en skæv fordeling af reduktionerne, således at de reducerede normer nok i det store og hele nås, men det tilbageværende personel vil i nogen grad være geografisk og tjenestestedsmæssigt forkert placeret.

En forudsætning for at nå ned på den i forsvarsforliget fastsatte værnepligtsstyrke er, at det i forsvarsforliget ligeledes forudsatte antal stampersonel tilvejebringes. Indtil dette er sket, må stampersonellet erstattes af værnepligtige.

Med henblik på at koordinere arbejdet og assistere Forsvarschefen i forbindelse med opbygningen af stampersonelstyrken er der under Forsvarskommandoen oprettet udvalg vedrørende stampersonel, og styringsgruppe for hvervning af stampersonel.

Som et nødvendigt led i gennemførelsen af forsvarsforliget udføres der rationaliseringsarbejder på en række områder.

I en kundgørelse af 8. november 1973 har Forsvarsministeriet fastsat et nyt direktiv for rationaliseringsvirksomhed under Forsvarsministeriet.

I tilslutning hertil er det bestemt, at Forsvarsministeriets Rationaliseringsafdeling færdiggør følgende to projekter:

1. "Undersøgelse af Flyvevåbnets lokale struktur og forvaltningssystem".
2. "Systemrationalisering af Hærens tjenestesteder" omfattende depottjeneste, kommandantskabsforvaltning, støttefunktioner for tjenestesteder samt køreskolevirksomheden.

Rationalisering af Flyvematerielkommandoen iværksættes af Forsvarsministeriet i 1971. Arbejdet forventes afsluttet foråret 1975 og har indtil nu medført en personelreduktion fra 2042 til 1782 medarbejdere.

På fællesværnsbasis har Forsvarsministeriet iværksat en undersøgelse af muligheden for at koordinere de tre materielkommandoer inden for det hensigtsmæssige med størst mulig ensretning af organisation, opgaver og forretningsgang. Denne undersøgelse ledes af "Det koordinerende organ for forsvarets tekniske virksomhed m.v.". Status er, at forundersøgelsen skal foreligge i år, og undersøgelsen forventes afsluttet i foråret 1975.

I Forsvarsstaben videreføres undersøgelsen af forsvarets operative virksomhed, hvor vurderingsfasen påregnes afsluttet; juni.

Det er tanken, i fortsættelse af den ved førnævnte kundgørelse truffene bestemmelse om, at Forsvarschefen har ansvaret for løbende at undersøge mulighederne for rationaliseringen ved egne og underlagte myndigheder samt for gennemførelsen heraf, at oprette Forsvarskommandoens rationaliseringsudvalg.

For Forsvarsministeriets eget vedkommende er der nedsat en styringsgruppe, der har til opgave at lede arbejdet med en rationalisering af ministeriet.

Som bekendt blev den økonomiske ramme for forsvarets virksomhed for indeværende finansår, det vil sige første år af forligsperioden, fastsat til samme størrelse som anført i finansloven 1973-74 (3.195 mill.kr., niveau april 1972).

Efter forliget er medio 1973 foretaget en række generelle disponeringsmæssige tilpasninger af midlernes anvendelse inden for den samlede ramme.

Forsvarskommandoens bestræbelser for at styrke det materielle beredskab i overensstemmelse med forligets styrkemål m.v. og for at imødegå virkningerne af den reducerede personelstyrke gennem forbedrede våbensystemer og forbedret materiel, er bl.a. kommet til udtryk gennem de godkendte materielinvesteringsplaner for perioden.

Således har finansudvalget i november 1973 godkendt iværksættelse af en række betydelige materiefornyelser i overensstemmelse med de nævnte planer og inden for de ved forliget fastsatte bevillingsrammer.

De foreliggende planer for egentlige materielinvesteringer til forsvaret omfatter anvendelse af 1.750 mill.kr. for 4-års perioden i forligets prisniveau.

I forsvarsforligets andet år, finansåret 1974-75, forøges beløbsrammen i medfør af forliget med 80 mill.kr. til 3.275 mill.kr., og de hertil svarende prsiregulerede midler er optaget på finanslovsforslaget for 1974-75.

Den heri foretagne budgettering af de samlede midler inden for den fastsatte ramme er især præget af en videreførelse i omlægningen af personelstrukturen og nødvendigheden af at afse yderligere midler til materielanskaffelser.

Da beregning, prioritering og styring af bevillingsmidlerne især i omlægningsfasen er særdeles kompliceret, er et EDB-baseret beregningssystem for enhedsomkostninger under iværksættelse og vil være til rådighed for planlægningsformål i løbet af 1974. Videreudvikling til et egentligt økonomisk styringssystem vil i øvrigt blive påbegyndt i indeværende år, sagde forsvarsministeren.

(MST)

Indland kort

Forsvarsministeriet har indgået aftale med personelorganisationerne om vederlag i forbindelse med uskadeliggørelse af miner, der forhøjes med tilbagevirkende kraft fra 1. april og 1. oktober 1973. Vederlaget beregnes for Søværnets vedkommende af Søværnets Våbeninspektør.

Efter anmodning fra politimesteren i Grønland har Grønlands Kommando sendt C 54 N 706 til området syd for Kap Brewster i Scoresbysund-distriktet, hvor 3 fangere var forsvundet. De blev fundet i god behold.

Søværnets Dykkerskole har fået tilsagn om at låne en ny type fransk dykkerdragt beregnet til hjelmdykkere. Den er tilsyneladende bedre end den gamle model og desuden billigere. Den vil nu blive gennemprøvet.

En afsender, der kalder sig "Rustkammeret", har til Hjemmeværnsafdelinger m.fl. sendt en pjece benævnt "Varulv - vink for guerillaenheder". Hjemmeværnskommandoen meddeler for en ordens skyld, at pjecen er Hjemmeværnet uvedkommende.

Sandsugeren GUSTAV, der deltog i hævnningen af den nedstyrkede Grønlands-helikopter, er sprunget læk og sunket ved sandkajen i Godthåb med fuld last af sten og sand. Den kan ikke høves og vil antagelig blive bortsprængt.

Udland kort

Det svenske minefartøj ALVSNABBEN er på sit årlige langtogt nået til Brasilien. Hidtil har man været forskånet for uheld, men ved en uheldig havnemanøvre i Rio sejlede skibet ind i kajen og fik en større revne i forskibet.

300 kinesiske ingeniører og teknikere er kommet til Malta, hvor de skal lede udvidelsen af den tidligere flådehavn, der nu er lukket for både østlige og vestlige orlogsskibe. Kina har bevilget et lån på en kvart mia. kr. til arbejdet, der bl.a. omfatter en kæpedok.

En slæbebåd fra Sydkoreas flåde blev ud for havnebyen Chungmu ramt af en forkeret sø og sank i løbet af få minutter. Der var 316 orlogsgaster ombord, hvoraf kun 159 blev reddet af de medfølgende kanonbåde. De fleste omkomne opholdt sig under dæk.

Iran er blevet USAs største våbenkunde. Det sidste køb er 30 jagerfly F 14 Tomcat, som bruges på hangarskibe, og der forhandles om 50 fly F 15 Eagle og overtagelse af orlogsskibe og varslings-systemet Awacs.

Den svenske forsvarschef Stig Synnergren har afleveret sit forslag til en ny fredstidsorganisation. Det skal træde i kraft næste år og betyder en samordning af forsvarsgrenene og stor ned-

gang i stabspersonel for at opnå besparelser og øge tilgangen af officerer til uddannelsen.

Sovjet synes efter flere års forløb at have genoptaget interessen for bygning af diesel-elektriske ubåde. Amerikanske iagttagere mener, at der er tekniske vanskeligheder under konstruktionen af de nye atomubåde af C-klassen, der synes at være stærkt forsinkede.

Den svenske forsvarschef skal inden 1. juli fremsende forslag om permanent nat-orlov for alle værnepligtige. Det igangværende forsøgsordning, der omfatter en fjerdedel af hærens, halvdelen af flyvevåbnets og totrediedele af marinens værnepligtige, har været tilfredsstillende - den værste anke er, at mange ikke synes at få søvn nok.

Den amerikanske flåde vil atter i år bruge ca. 300 mio. kr. på udviklingen af skibsmål-missilet HARPOON, der skal installeres i destroyere og fregatter. Totalomkostningerne for at udruste hele flåden med det nye missil beregnes til omkring 7 mia. kr.

Fregatten NARVIK har for sjette år i træk vundet de årlige norske flåde-mesterskaber, der omfatter en række idrætter m.v. Fregatterne TRONDHEIM og BERGEN kom på 2. og 3. pladsen.

E. b.

F. Heisterberg-Andersen
Stabschef ved Chefen for Søværnet